1 5 с 14-25 ш 17 II
Контрольный экземпляр

Масхе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дешз ● ШИНАРА, 28 февраль, 1978 шу. ● № 25. (5847). ● Мах 2 кеп.

ЗУЛАМЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ КХУВРЧАШ

КПСС XXV съезде шеа доклад еш нов. Л. И. Брежнева белгалдьаьккхад социалистически нравственноста нормаш телхаечарна лоаттабеча къовсаме ахьча гlулакхаща цьана къахьегама коллективаша хетар, цун низ юкъебоалабаьза барг ца хилар. Хlаьта, уж указанеш дарде а луацаш, наха юкъе хула зуламаш кlезигдаран правопорядок чlоагlъяраш хьалда болх чакхбоах республике укх тlеххьарча шеранаь, цу гlулакха шерра общественность юкъеозарга lалаш а деш.

Зуламаща тlагlертта къовсам лоаттабара, уж кlезигдара беш бола профилактически болх беарждабара шаш чlоагlа найдане йолга хьахьеххад республика дукхагlйолча моттигашка укх тlеххьарча шерашка вlашагlъеххача правопорядка опорни пункташи правонарушенешта профилактика яра йолча советаши.

Керда опорни пункташи профилактика советаши вlашагlйоаххара къаьстта чlоагlа болх баьб республика укх тlеххьарча шера. Хlанз республике болх беш я 64 пункт. 1974 — 1977 шерашка ерриге хьаяр 30 мара ца хиннача метте, тlахкка къахьегама коллективашка йолаш я 485 профилактика совет. Алхха цхьан шера 4 пункт тlа а кхетаи город Грозне хlанз йолаш я 14 пункт. Грознерча районех из болх корта болаш оттабьрах я Заводской яр. Укхазарча пхе пунктахи 86 советаш ерригаш хlала ян дьштарш гlулакх кхетамца леладеш я. Цу дакъе дувна дика хlамаш да Гудермесски районе а. Зуламаща къовсам лоаттабу цу тайпара штабаш кхоччаш болаш хьаьй Назрановски районе а.

Цар балха аьттув балар эггара хьалха дувза доагlа партийни организацеши цар гlулакхашта боагlаш бола лостам теллара. Опорни пунктий болх вlаштlехьбоахе общественноста советаш парте горкомий райкомий бюрошка чlоагlъьай, ерригача опорни пунктаиа тlачlоагlъяй къаьст-къаьста партийни организацеш.

Заводской района № 2 йолча опорни пункте (общественноста совета председатель В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора заместитель Бутов Станислав Алексеевич) шоай балха керттера теркам бахача наха, юкъе зуламашца къовсам лоаттабара дакъе партеи правительстваи дlадехараши советски законодательствои дlалоевзийтара, зуламаш хила тарлу хьалаш ца хилийтара, СССР керда Конституци дlайоевзийтара тlаьфаь мероприятеш чакхйоккхара тlаухийт.

Цу совето хlанз чlоагlдеша дlаьттад иалше участковски инспекторий, секцейи общественни формированеш кулгалхой отчеташка ладугlнига. Из шоаш дечa хана хоалам болаш цар балха гlулакхаш тохх, найдане опыт белгал а йохкаш хьаlоно. Цул тlехьагlа профилактически болх даим эргабоахаш тоабеш кулга lалашлар духьа методически рекомендацеш тlаийо.

Общественноста советаш шоай кварталашка бахача наха юкъера зуламаш дара тlахкуаш бола нах хьагучабоах, уж учете лелабу, бакъахьарча тайпара ца бахача делалий бытовой хьалаш тохх, зуламхошта шефаш тlачlоагlбу, царна цу хьакъехьа фу карагlаьннад хьожаш отчеташка ладугl. Иштта, шеи чlоагlа найдане хlама долга къахьекхад харцахьбаьнна хьувзарашна беседаш яро, общественни организацешка е общественноста советe уж тlа а бийха цlенхашта бувцаро, зуламе вахар леладеча дьышкара-воаношкара бераш хьалахари тlехдаьха малар мелараш дарбан-къахьегама учрежденешка хьожабари духьа начхахьалкхен органашта хьалхашка ходатайствеш яро, учете латтача зуламхошна къахьегаш йолча коллективашка айхха бувзам доттабарв.

Опорни пункташа зуламхошца къовсам лоаттабара маьхера гlулакхаш чакхдоах нах бахача моттигашка, хlаьта къахьегама коллективашка уж гlулакхаш кхоачалераш правонарушенешта профилактика яра советаш я.

Тlехдаьха корта бохабу меларaш мелаpaшца, балха ханнахьа хьа ца уларашца, балха а дезале а харцахьара гlулакхаш леладерашца къовсам лоаттабеча дика опыт lоаьй «Красный молот» заводе. Партийни организацие кулгалца укхаза цу гlулакха тlаберзабаь беча балха юкъе шерра дакъа лоацаш я халкъа дружинаш, новкъостий судаш, еррига общественни организацеш. Профилактика совета кулгалдеш ва директора кадрашта бытан вола заместитель В. Н. Кравцов. Иштта, цу совета члено кадрай отдела начальника Г. Г. Кабалалиева тlахьожам лоаттабу цехашка, вlашагlъеххача кадрай общественни отделашта, мехвытрезвителацеи МВД кхыча службашцеи бувзам доаттабу. ВОХР начальника С. М. Сивова катий лечкъораш дераш, харцахьа леларш ца хилийтара профилактически болх беш ва, хlаьта завода ВЛКСМ комитета секретара А. Егорова кагирхошца, цу дьаьхе общежитешка бахараша а, болх белга тlадалалад, тlахха бакъахьарча тайпара ца бахха бохьлой болча дезалашка бlарг лоаклаш ва ЖКО начальник М. Г. Мартиросов. Халкъа дружиний, новкъостий судий балхаган завода гонахьарча точкашка малараш доахара порядок кхоачашъярган хьожаш ва инженер С. С. Рожавский. Иштта, комплексно из болх вlаштlехьбаккхар бахьан долаш чакхдьниача кхаь шера дийза кlезигдаь зуламаш. Хьалха тоам бацa гlулакхаш леладаь котельщик Л. П. Семейкин, слесарь-сантехник В. И. Багин санна бараш хlанз шоаш ба профилактика совета хьнмаре гlончий.

Дика дар массанахьа цу деша аштта йоакхо сен ядаре. Цхьайолча вай районашка хулаш дола зуламаш кlезигаун деце а шlалла сагото еш биц правопорядка опорни пункташ вlашагlйоккхара, ерригача къахьегама коллективашка ца профилактика советаш. Из яла доагlа Ножай-Юртовски, Веденски районех. Хlаьта Ачхой-Мартановски районе вlашагlъелла наl мара йоаца опорни пункта бараьттнега хlалхоачамий ака советаш шоай балхах аьшца йувца хайра хlама хоалаш яа, Магlалбике кхаь опорни пунктех лерттlа болх беш яр наl шера ях, хьалдача лостамагlа шоай гlулакхаш чакхдахар дукхагlйолча профилактика советаша а.

Цу масалаша хьегойт цу районий партийни, советски, административни органаша цу доаргlамча гlулакхашта хlанз а боагlаш бола теркам тlа ца ухийтига, зуламаш кlезигдара долча хьалех лерттlа найда ца нибелга.

Дlадахача шера КПСС Нохч-Гlалгlай обкомо КПСС XXV съезда решенешца хьежжа зуламаш ца хилийтара, общественна духьала лелаеча гlулакхаща лоаттабеча къовсама эффективность лакхъяра 1977 — 1980 шерашкa лаьрхlа комплексни план оттаьй. Цига хоадам болаш белгалдьахад цу дакъе къахьегама коллективаши, общественни организацешa чакхдаха деза гlулакхаш. Хlара района, фабрика, завода, колхозий, совхозий, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, цар кулгалхой дехдар да цу гlулакхаща бехктокхаи мел ца болийтига, из дош корта болаш оттадара административни органий, общественноста низаш вlашагlтохара.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совети облсовпрофи хьежай бlаьстаи балхашка 1977—1978 шерий октябрь — январь бетташка юртбоахама техника кийчъяра районий, колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» районни объединеней, ремонтно - механически мастерскей, слесарий - ремонтникий социалистически яхьа итогашка.

Республикански сийлен Уага тlа яьхай:

РАЙОНАШ:

ШЕЛКОВСКОЙ,

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ.

Колхозаш, совхозаш, «Сельхозтехника» РО:

XIX партсъезда цlерагlа колхоз, Сунженски район;

«Советская Россия» яха колхоз, Грозненски район;

Мичурина цlерагlа совхоз, Урус - Мартановски район;

«Сельхозтехника» Шелковской районни объединене.

Механически ремонтни мастерскеш:

«Лермонтовский» совхоза, Ачхой - Мартановски район;

«Горячеисточненский» совхоза, Грозненски район;

Совхоз - техникума, Назрановски район;

«Сельхозтехника» Советски районни объединене.

Ремонтни балхаш дика а деш, сиспни нормаш кхоачашъеча эггара лаккхагlа хьоккхамаш дьаьа механизатораш-ремонтникаш:

Талхигов Саллуди — «Лермонтовский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Ачхой-Мартановски район;

Магомадов Бешир — «Самашкинский» совхоза ремонтни мастерской электросварщик, Ачхой-Мартановски район;

Черкигов Ахмед — «Лермонтовский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Ачхой-Мартановски район;

Леснов Владимир Петрович — «Сельхозтехника» Сунженски МРО ремонтни мастерской слесарь;

Фадеев Анатолий Михайлович — «Сельхозтехника» Сунженски МРО ремонтни мастерской слесарь;

Подпорин Савелий Гаврилович — XIX партсъезда цlерагlча колхоза ремонтни мастерской слесарь, Сунженски район;

Элембаев Рамзан — «Гойтинский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус-Мартановски район;

Цицуев Рахман — Мичурина цlерагlча совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус-Мартановски район;

Наинбаев Мовсе Ахмед — «Экажевский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Назрановски район;

Жадаев Сосе Джамалдин — «40 лет Октября» яхача совхоза ремонтни мастерской слесарь, Назрановски район;

Тааусултанов Моллаи Тоаушанович — «Сельхозтехника» Урус - Мартановски районни объединене ремонтни мастерской слесарь;

Махмаев Джанарли Махмудович — «Советская Россия» яхача колхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Гезуев Мовлди — «Горячеисточненский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Ильясов Магомед — «Сельхозтехника» Урус - Мартановски районни объединене ремонтни мастерской слесарь;

Абуязидов Муса — «Джалка» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Шалински район;

Гериханова Джансари — «Гвардейский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Надтеречни район;

Тимаров Иса — «Красноармейский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус - Мартановски район;

Фомин Илья Александрович — «Пригородный» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Заваев Вахид — «Шалинский» совхоза ремонтни мастерской слесарь;

Усманов Альви — «Сельхозтехника» Веденски районни отделене ремонтни мастерской слесарь.

Коммунистически субботникаш кхьадолхаш

Цаl санна массава а

Укх шера 22 апреле В. И. Ленин ваь 108 шу дузача ден сийна Москверча хьалхалаттача предприятеша Еррисоюзни коммунистически субботник дара дlайолаь инициатива чlоагlа раьза хиина хьалдаьций «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Из ди хьинаферча къахьегамца белгалдаккхара дика кийчо е болабеннаб уж хlанзе а.

Пхьчахьалкхен плани тlаийца дехкараш толамца кхоачаш тlеххоачаша лен би уж укх шера. Дlабахача цхьан беттеи 16 дийнахьан мехкдаьтта чакхдоахараштa цар дlададийтад 644 эзар тони мехкдаьтта. Цох планал совгlа дlадехийтар кхо эзар тони мехкдаьтта да. Укх шера буруу теха а яьнна йоакха мехкдаьтта аlеж теха йоли кхо скважина карерзаяй цар. Царех я № 712, Хаян-Корта-84, № 127 Правобережни яха скважинаш. Къаьнача фонда мехкдаьтта тlоанашка иш тlалоаттабара скважинашка дукхагlа хий чуухийт. Духхьал Брагунски яхача мехкдаьтта доахача моттиге дийнахьен бусса скважинашка чуухийт 6 эзар кубически метр хий. Цун чотах духхьал январь бетта дьаьхлар 83156 тони мехкдаьтта.

— Коммунистически къахьегама субботник хоача дийнахьа эггара оасарегlа къахьегарга,— йоах мехкдаьтта доахача оператораша Абуев Ахмара, Шаунин Степана.

— Мехкдаьтта хьачу а айлеш дlаухийтача служба из ди хьинарерча къахьегамца белгалдоахкхарга, — аьлар инженера-технолога, коммуниста Атаршанов Михаил Павловича. Духхьал цу цхьан дийнахьа служба болхлошa мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дlададийта лерхl 11 эзар тони мехкдаьтта, из хул кхыча деношка дlадохьийтачул 300 тони дукхагlа. Цул совгlа вахте латтачи боацараша ремонт ергья оборудованеш, мехкдаьтта парка, кoа лостам бергба. Шоаш дьаккха алаиь мехкдаьттахоша пятилетка фонда юкъехьорга.

А. ТИЩЕНКО.

ГОРОД ГРОЗНЕ ШЕРА ФОРМАТ ЙОЛА КИНОТЕАТР ХЬАЛДЕЧА БЕЛГАЛБАЬННАЧА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Город Грозне шера формат йола кинотеатр хьалдеча хьинаре дакъа лацараз Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Баркаева Оглахани — Новогрозненски ТЭЦ гlишлой управлене штукатура.

Киров Федор Кирилловича — Новогрозненски ТЭЦ гlишлон управлене сварщика.

Оськин Евгений Александровича — «Чечингражданпроект» института архитектурно-планировочни мастерской керттерча архитектора.

Скрынников Анатолена — «Кавэлектромонтаж» треста Грозненски монтажни управлене электромонтажника.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный, 23 февраль, 1978 шера.

«ДЕПУТАТА ДИ» ЧАКХДАЬЛАР

Укх денацка республикански техникий театре Грозненски горисполкомо «Депутата ди» чакхдаьккхар. Цу тайпара мероприятеш чакхйоахалга массеара гlулакх а хиина дlаэттах укхаза. Цига гулбеча горсовета депутаташта шоай декхараш кхоачашдара хьехам лу, Советаша беча организаторски массови балха ларлаш, СССР Конституци советски законодательствои дlайовзийт.

Цу дийнахьа укхаза гулбеннача депутаташта «СССР Конституци хахьа депутатий Советаша социалистически законность чlоагlъяра дезараш» яха лекци йийшар Нохч - Гlалгlай АССР юстице министерства сектора заведующе Ю. Б. Кригера.

Горисполкома бехктокхамеча секретара Я. Ф. Панчейцос ший къамаьл хетадар депутата статусах дола закон кхоачашделга lалашдари гlодский районни Советаша беча балха.

Республика Лакхехьарча Суда члена И. И. Сосницкас дийцар жилищни законодательство кхоачашдеча депутата хийна найдане хургдолча гlулакхах.

БАШКИРСКИ АССР. Толаме карерзаеш латт автосамосвалаш еча Нижнекамски завода—КамАЗа спутнике — керда мощностaш. Ах шу гаргга ха хьалха цу предприятe конвейера тlара араьннай эггара хьалхара итт тони мухь кхуьа машинаш. Хlанз заводо хlара дениа арахец итташ мухь кхуьа самосвалаш.

1968 шера дlахо социалистически яхь йоаржаяра дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмица жоп луш пиникамски автомобилашъераша дош деннад пятилетка кхоалагlча шера автосамосвалаш арадепара план ханал хьалха кхоачашъе.

СУРТА ТIА: автосамосвалаш вlашагlъехка конвейер.

В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Шоаш тlайца деккараш толамца кхоачаш а деш, аттагlча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий, установкай коллективаша. Цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагlча цеха технологаша. Мехкдаьтта продукци арахецара шин беттa план 20 февpале кхоачашъяьй цар. Пленагlа лаьрхlачул совгlа арахийцай иттаж эзараш сомий маьха товарни продукци.

Ханал итт ди хьалха шин бетта задани кхоачашйир Гасанов Заид Юсуповичa керте латтача № 43-4 йолча установка коллективо. Иштта дика къахьегаш ба Васильева Лидия Николаевнас кулгалдеча № 43-5 йолча установка технологаш а. Цар 22 февpале кхоачашъяьй шин бетта план.

* * *

Соахка дьаха къахьегама толамаш тlа-тlа тоадеш къахьег Грозненски ацетонови завода болхлошa пятилетка кхоалагlча шера. Валови продукци арахецара шин бетта план 26 феврале кхоачашъяьй цар. Планагlа лаьрхlачул совгlа арахийцай бlаь эзар гаргга сома маьха тайп-тайпара продукци.

Къахьегама овсаре лакхъяра задани 3,8 процент тlеххоачашъяьй завода коллективо. Из лакхъяра чотах кийчъяьй планал совгlа ара мел хийца товарни продукци.

Социалистически яхье хьалха латт Цапков Виктор Васильевича кулгалдеча бактериальни препараташ арахецача цеха коллективаи Петренко Анатолий Александровичa керте латтача «Б-12» яха витаминаш кийчъеча цеха болхлой.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДИНАЧА НАХАХ

ХЬАЛХАЛАТТАР

Тхьаь цаl шу хьалха «Красный молот» завода конторе чувьалар хании яйсвенна дlамига сег.

— Со фуэерошка ва. Аз бе болх бий шун? — хаьттар цо.

Иштта вийсвелар чоа лоаладеча цехе Пугоев Ювназ. Цига къахьега волавалехьа чон лоаладеча город Фрунзерча заводе кхаь шера болх баь вар из. Цу хана дешз из хала болх беш хьавоагlа Пугоев.

Октябра 60 шу ахлара сийлена накъадахара республике социалистически яхь дlайолаьча цу завода цехашта юкъе эггара хьалхалаттарех болаш чакхъяьлар цу цеха коллектива. Хlаьта коллективе хьалхалаттарех волаш хьавоагlа коммунистически къахьегама ударник Пугоев Ювназ.

Дlаяха кlеларгlа пятилетка ханал хьалха чакхъяьккхар цо. Дика къахьегарах цунна елар «За трудовое отличие» яха медаль.

— КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша, цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева дьаьча къамаьло ахьа а чlоагlагlа къахьега хок ураготтадаьй тха, — аьлар Пугоева. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дувцаш тхоай цехе яьча собране оаха тlаийцар доккхий социалистически декхараш: пятилетка кхаь шера план Октябра 61 шу дузаш кхоачашъе, къахьегама овсаре лакхъяра чотагlа шера 165 тони лоаладаь фасовни чоа дала, электроэнерга, материалаш кхоe лерхl оаха. Дика чакхбаьннаб шоаръ бутт. Ханал хьалха кхоачашйир план а тlейоца леххар а. Иштта гlулакх да хlанз февраль бетта а.

Бlубенна дора шой къамаьл Пугоева. Цо дийцар чlоагlдеш мастера, цехкома председателa Исаев Андрей Степановича аьлар:

— Пугоев Ювназа, зламашкаша Халимов Тохтара, Гуденко Ивана, Бурягин Александра, стерженщика Окальян Григоре, обрубщикаша Астамиров Iейсас, Чадаев Назира, кхьчар залаеш тlеххоачашъяраи совгlа кхычарна къахьегаме хьокхам lел, болхлой шоашта тlехьабоах, шоашта карагlдаьннар массанена а дуургзхилларах нах дlакхетабу.

Дукхача шерашка из болх беш хьавоагlача Ювназа йоккха опыт я, цо раьза хиина дlайовзийт из керда веначa болхлочоа. Из дог цlена хьехамча ва.

Цо дика lомаваьа дlамига сег Ильин Валентин. Хlанз из ший хьехамча тlехьакхийнав. Ильиа коммунистически къахьегама ударник ва. Из ва Пугоева lомабьча дукхахчарех ваl

Тхьаь итт шу совгlа ха я Ювназ къахьегаш хьавоагlа. Пемо яьча лирача човнашa моах даьрбаь уллача шерашка волавелар из къахьега.

— Дикача наха новкъостал дир, болх бе а къахьегам дукха беза а lомавир. — йоах цо из ха лагаеха. — Хlаьта къахьегаш вола саг цlаккха а кlалвусаргваш, цун массаза а сай ду. Из ул чуйоссаю аз сай бераштa а сайца ниjслуча къоначи болхлошта а.

Пугоев Ювназ дисциплинеи порядокий духха езаш сег ва. Цо болх беш йола моттиг массаза а цхьалхаьнкхе хул. Цу тlа гlолла хай а хам дружинникашта юкъе шийга дакъа лаьцар цо декхар а. Ювназ хьожаш волча участке массаза а дика хул общественни порядок. Нах сатийна а харцахьа лелачар оагlоигахьара халадетар ца хулаш а бахар лов шуна.

Пугоев Ювназ из пятилетка а дика чакхъяккха лага ва. Из дика производственник хана ца lеш, общественна вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш, культурни салаlа хоаш, дезале а иаха юкъе а эзел волаш сег ва.

Ю. ЧАХКИЕВ.

МИШТА КИЙЧЛУ БIАЬСТАНГА

ШИН БОАХАМЕ—ШИН ТАЙПАРА

Республике хьалхарчара хьалдаьаар укх шера кхашкарча балхашка юртбоахама техника кашхахьеи дикен кийчъяра тlахьехаш Шелковской района механизатораша даь хьайкарал «Назрановский» совхоза кхаш леладераша. Цу боахаме бlаьстанга кийчо миштa ю дувцаш хьалхагlа а язъяь. Совхоза керттерча инженера А. Х. Пугиева дагарью тоаяь яьнна техника: 50 трактор, планагlа укх lай ерригаш а 48 тоае езаш хиннача: дерригa а нохараш — 63, селлкаш — 24, культивтораш — 38, хий детта установкаш — 4, иштта макхаш, катокаш, кхыйола инвентарь.

— Тlаккха комбайнаш? — хетт соцарча новкъосташа «Сельхозтехника» республиканcки объединене начальника заместитела В. В. Поповеи юрта боахама министерства «Госсельхозтехнадзора» отдела начальника И. Я. Толоконниковеи.

— Шоаш хьежача дикагlа тургаа шоана, — йоах инженера, — аз дугарга шо.

Бlарг хьестаи дa хьалхашкара сурт. Лакхача, кирпичех даь пенаш долча отара кlал шечьча «бокс» латт комбайнаш. Укх шера хьалдаьа итт комбайна лаьрхlа отар, хlаьта барlа комбайн хьалхагlа лаьча отара кlал латт. Цу тайпара ерригa а комбайнаш тхов кlал я совхозе. Царех шийтта тоаяь яьнай.

Декьа а сенна а комбайнашта юкей кlали боаха комбайнераш, ремонтникаш. Оатхал lойхлара, болх бе цlена хилара безаме я асфальт йилла кlийле.

— Кхы итт комбайна лаьрхlа отар дергa укх шера аьлки, — йоах Пугиева. — Шеддаь хlадахкка лаьрхlад оаха йоачаштеи мальлаи кlал механизмаш йоахкилга.

Дикагlбола ремонтникаш, хьалхагlа техника тоаяь баьнараш буви инженера. Хьогте а шоай трактораш тоаяь баьнаб Аьлти-Юртарча 4-лен 5-чей бригадай болхлой, Пхьилекъонтий-Юртарча 1-ча бригада механизатораш. Цар кулгалхой ба бригадираш Беков Махьмадгири, Джакиагов Сулимбек, Эжиев Хасмайьмад.

Массаза а санна шоай нормаш тlеххоачашъеш къахьег электрогазосварщика Аушев Хасмахьмада, моториста Тохов Мувсес, цlастанхьар а вулканизаторщик а волча Мерешков Илеза, кхыча ремонтникаша.

Ялат чуэца комбайнаш ца лаьрхlача, планагlа тоае еза техника тоаяь яьнай. Бакъда, планагlа лаьрхlа хиннеце а, болх беча хана ма-йохий тракторaш, уж а дукха сена латтийтац.

— Цудухьа болх бечарна новкъостал де а безаш боагlа, — йоах В. В. Поповеи И. Я. Толоконниковеи. — Аххарча хьыметтел хьоахале а дог загlац «Маяк» яхача совхозера гlулакхаш. Дуаш цига техника мишта кийчъю.

Тlехьалоаза инвентарь тоаяьна, болх бе йиш йолаш яр а даьтта чьаххана, гурахьа хlаккхесача деча бригада ков ула. Сеялкех чугlолла фу lоуха трубеш (семяпроводаш) хьаяьхаш, кlалдьоттаяь хlамаш lо а дийга, шоай дескаш тlа латт уж.

Тхо хинача дийнахьа (22 февpале) тlехьалоаза инвектарь тоаеш цхьаккха сег ца тlара, бlаьстн сенна дlайха ди доллашехьа. Из болх иштта села хlанз лел хьалаш вlаштlехьа долаш совхоза керттера инженер Горчханов Гlапур и вац пар.

Комбайнех гурахьа соцайнча дезз сата иулт яхийттадаш зlенараши овсаши хьаьхьаш, болх беча хана хиннача бесса низкхьалх иа латт уж, кхы мел ца еш. Жаткаш хьаьхаш комбайнех. Цул совгlа, царех цхьаьреш кlал хlамаш ца оттаеш, гидравликаша хьаллъяьча бесса латт. Цхьаккха а комбайн цlенъяьнц соахка ялат чуэцача хана тlайнжача кагехи донаха.

Сояпашта кlал гударгаш а ехха, чархаш ах йоассаь а йолаш дlаоттае йоагlар уж ГОСТ-ах. Цхьайола гударгаш lолийтай. Деррига дозал чаргаш тlа а долаш латт цулухьа цхьайола комбайнаш. Ерригаш а 10 комбайн я уж совхозе.

Иштта хьал тlа я силоса хьаккlаш хьокха комбайнаши культиватораши. Кхыметтел мухх ца йийта даьтта хьекхаш цхьаьнена а.

—«Маяк» яха совхоз «Плодопром» тресте чуйоагlаш я, тха доала кlал яц,—йоах юрта боахама районни управлене болхлоша. Хlаьта «Госсельхозтехнадзора» районни инспекце начальника С. А. Мальсагова хьаьхокх шоаш гlодаш дийтта кхьхаташ.

Лакхе дийцача хьале техника хилара 13-ча январе 25 сом гlоа техад совхоза механика Эсмурзаев Джабраила; 2-ча феврале 30 сом гlод техад керттерча инженера Горчханов Гlапура. Шин кlира кхы дьыйначул тlехьагlа, 13-ча февpале, цхьаьккха предписани язъяй «Госсельхозтехнадзора» инспекце ГОСТ-агlа йоагlача бесса техника дlаоттае яьза. Цхьабахьла 22-гlа февраль тlаккхьачача хана хуцандовва хlама дацар.

Цхьаьккх а да, «Дlаоттаелга» ГОСТ-о яхача бесса хуле а, бlаьстан балхашка из кийчаелга сиде безам болчоа тара дац совхозера гlулакхаш. Фу лаьрхlа ба хьогl уж?

Д. ХАКИМОВ.

ПАРТКОМИ ЯХЬИ

ДИКАЧОА КЕРТЕ ЛАТТ КОММУНИСТАШ

Грозненски бурув тохара белхий управлене коллективо толаме кхоачашйир юбилейни шера плани социалистически декхараш. Аьхха планал совгIа тохад 935 метр бурув. Коммерчески сухалга диллача плани 130,9 процент кхоачашъяьй. Планагlа оттаьчул 2,2 процент дукхагIа лакхъяьй къахьегама овсарле, лийрхIачул совгIа 417 эзар сома пайда баьб. Бурув деттача 14 бригадах 12 бригадо кхоачашъяьй шоей планаши социалистически декхараши. Юбилейни яхьа къахьегама хьинар лаьгI ца а долийташ, грозненски мехкадьтта довхараша во дIадолийдаьдац пятилетка кхоалагIа шу а. Январь бетта бурув тохара план 105,5 процент кхоачашъяьй, овсаре къахегаш йоаккха ха 77,5 процент дIальккъяй.

Уж толамаш вай-шерIа хьахиннадац, болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIуллакхерча наха хьинаре къахьегар а партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хадданза боккха организационно-партийни массово-политически болх бар а бахьан долаш даьхад. Управленерча хIара болхлочон ноакъостах даьд цар планаши социалистически декхарашк хенал хьалха кхоачашдар духьа цхьана лоттабеча къовсама шиь моттиг хьалда белгальяра.

Парткомо, цеховой партийни организацеша, партийни группаша керттера теркам тIабохийт коммунистей, берригача бурув деттарий кердалар, хьалхалаттар хьалловцергдола уйла халийтара. Производственни заданеш толаме кхоачашъяра эша кхоачамаши торонаши чIоагIIегIа леха баьнаеб берригача бригадашкеи участкашкен. Цу цхьан хаяна чIоагIбаьб администраце боахама гIуллакхашта лоаттабу тIаьхожам. Уххаза парткома, профсоюза буровой комитета, цеховой партийнии профсоюзнии организацей, партийнии профсоюзнии группей кулгалца дика вIаштIехьлаьккхай яхь «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхаш девиз а болаш. Дукхха а дукхагIа йолча производственни подразделенешка хIара денна яхьа итогаш ю. ХIаьта цунах доккха беркет доал болхлой производственни общественни хьинар айдара, цо новкъостал ду къахьегамек производственни дисциплина чIоагIъяра.

Социалистически яхь къовстта шерагIа яьржар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу даздара кийчо еча а КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума материалаши СССР кердача Конституце проектни ювцача а хане, хIаьта шитта КПСС ЦК октябрьски (1977 ш.) Пленумок СССР Лакхехьарча Совета аргIан боацача ворхIагIача сессен болх беча а СССР керда Конституца тIаэцача а денош.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша дегаш урвоттадаь болча мехкдаьтта лохараша, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо къоабалдеш тIа а нийца, къонсам чIоагIагIа лоаттабу балха эффективности дикали лакхъяр духьа, шоай коллективай творчески хьинар тар ма лу дикагIа дегIакхувла гIерт уж аьтклетка кхоалагIча шера заданеш кхоачашъяь ца Iеш, тIехкхоачаш а яр духьа. Болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоай уйль тIаьрзаш берригача производственни звеньяй балха ритм ца толдаяр, къахьегам дика вIаштIехьбаккхара цуй овсарле лакхъяри, фондаша юкъа хьалур алсаидаккхар, материальни, къахьегама, финансови ресурсех пайда дикагIа эцар, хIамаш кхомбари хьурматдари санна долча лоархIамеча дешашта.

Цу гIуллакха укх шера 6 январе хиннача гуччахьарча партийни собране дийцар «КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума итогаши цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлагарен КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмогарен хьадоагIача партийни организаце декхарех» дола дош.

Собране дакъа лаьцараша бокъонца теххар буровой бригадашкеи кхьча подразделенешкеи эффективностей дикалеи дешаш миштта къестаду, берригача производственни подразделенешеи бIарччача управленеи 1978 шера плани социалистически декхараши деррригача экономически хьокхамашта хенал хьалха кхоачашдар духьа малагIа кхоачаниш оаргIаяха деза. Уж дешаш массо оагIорахьара дийцад цехий, бригадей, участкий болхлой собранешка.

Партсобране чIоагIийар производства экономически эффективность лакхъяран плани декхараши хенал хьалха кхоачашдаран тIаерзавь хьалда организационно-технически мероприятеш. Цар тIа белгальяьй уж кхоачашъергIола ханаш, уж кхоачашъяран тIаьхьожам лоаттабаран хьалхара бахтохкаме бола нах. Партком, профсоюза буровой комитет, ВЛКСМ комитет, цеховой партийни организацеши партийни группаши шоай декал ура а оттадаь дIайолаеннай уж кхоачашъе. Докладчикаша, политинформатораша, агитатораша берригача производственни звеньяшкеи управленеи беседаш ю, подразделений кулгалхоша профсоюзни организацеши цхьана хувцамаш ду хьалхагIа тIайийна хиннача социалистически декхарашка, уж лакхдергдола оагIош а лехаш. Хан-хенахьа къахьегама яхьа итогаш ю болхлой собранешка. Яхь лелаераш юкъе хьалха латт коммунисташа М. Л. Жандарова, В. Дядюченкос, парте вовцача В. Ф. Мельникова кулгалду буровой бригадаш. Цар хьалльыай 1978 шерара план СССР керда Конституци тIаийца шу дуза ди хьатIаотташ кхоачашъе львна Москвера хьалхалеттача предприятеша Горячеводски бурувдеттарашен дIайоланъ почин. Дикха къахьег парте членаша Н. Д. Гусакова, Х. О. Гудаева, ВЛКСМ члена В. И. Ансикова, вахьар кулгалдеча бригадаша а.

Хьинаре къахьегаре, къахьегам бокъонца коммунистически новкъеца лелабара шоашкара геттара дика хьокхам гойт коммунисташа-бурувдеттараша В. В. Зеленцова, Д. И. Сайхаева, С. М. Дуднева, В. Г. Луганска, бурувдеттачун гIонча С. Л. Вишнева, дукхача кхычар.

Буровойи сихагIа хьалъяр духьа сменни предприятей яхь вIашагIъеллай уххала (ГУБР, технологически транспортех спецтехникан управлени, материально-технически Iалашони оборудоване комплектацен управлени). Цун итогаш ю буровой хьалъяь яьлча, яхь лелаеча берригача оагIоней викалаш тIа а болаш. Цунах боала пайда гуччахьа ба: 1976 шерерчул цхьа буровой дукхагIа хьалъяьй 1977 шера.

Толамаш доахача доккха дакъа лоац коммунисташ. 170 саг ва уж укхаза. Парте членехи кандидатехи 80 процентал совгIа бараш производства лоархIамегIарча участкашка болх бу, царех дукха а дукхагIа бараша хьалхара моттигаш лелаю къахьегамеи общественна вахарен, шоашкара дика гIуллакхаш гойт цар парте бовцараште. Парторганизаце дукха хIама ду рационализаторски болх вIаштIехьбаккхара. 1977 шера рацпредложенеш юкъеяхьарах 160 эзар сома экономически эффект хьакхай. ДикагIбола рационализатораш ба ий. Агаджанов, Абасов, Зарипский, Бурмаев, Макаров, кхыбараш.

Партийни, профсоюзни организацеши администрацени йоакхо моральни, материальни поощрени ара гIуллакхаш нийса чанхалкхе. Професси дикагIвар, пятилетка ударник, коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхар духьа яхь лелаю болхлоша.

Къахьегам коммунистически хьисапе лелабара тIехьарча болаже дакъа лоац 680 саго. Коммунистически къахьегама ударники коллективаи яха цIи еннай 293 болхлочоаи 7 коллективанен. Къахьегама ударникашта юкъе 98 коммунист ва.

Цунца цхьана белгалдаккха доагIа, коллективаи гIуллакхашка хIаьэ а цIенхаштта кхоачамбоацараши юкъагIа диса хIамаши хилар. Масала, дIадахача юбилейни шера бурув тохача овсаре болх беш яьккха ха 59,4 процент мара ицар, 1976 шера из 66 процент хиннача метте. Бурув тохача яхи тохкамбеча цаIн аварен яй 1977 шера. Уж дIайоахаш 5167 сахьат ха яйний е 1406 метр бурув ца тохаш дисад. Бурув тохарга планагIа дIабахийта аьрхIе мах 32 процент лакхбаьб. Кхы а вогIа ва, вя, Тараканови Хажахмадови керте латта буровой бригадаш юбилейни шера планах ца лоархIаер. Управлене цхьайолча подразделенешка «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхаш девиз а болаш яхь вIаштIехьлаьккхара декъе кхы а да кхоачамбоацараши тергал ца деш дута хIамаш. Яхьа итогаш денна яц, яхьа лелаш гуш хилац, яхь лелаершта карагIдувлараш вIаши хийсдац. ЙоагIIача тайпара терко яц хьалхалатта опыт дIайоаржаран вIаши новкъостал деран. Управленера цхьайола болхлой хIаьэ а юкъеэлабе яхьа цу форма. Дукхача инженерно-технически болхлой хIаьэ а яц шоай вIи тIатеха творчески планеш. Цхьайолча производственни звеньяшка хIаьэ а дIаьлхаец къахьегамен производственни дисциплина телхаеш, малараш тIехдекха мелаш, прогулаш си йола моттигаш. ТIехдаьккха малар мелар — социальни зулам. Цунах материальни зе даьккха ца Iеш (из бахьан долаш буровой бригадаш болх ба беш сайце летташ хул, болхлой влени зиалу), социальни зулам а доал.

Кхараш дукха хувцалу управлене. Цу дерригача хIамаша IотIъям бу къахьегама овсарле лакхъялара, технологически дисциплина, кхераммаен техника телхайт, аварен хулайт.

Халахете а, КПСС Уставо яхача тайпара ца бахаши болх ца беши бола коммунисташ ба парторганизацеца. Шайгара дика гIуллакхаш парте бовцарашта бIаргадайта деза ва коммунист производство а, общественни вахаре а, бете а. Массиза а массе метте а шайгара инициатива гойта, дика гIуллакхаш дара кхыбараш шоашта тIехьабака, массе метте дисциплиней порядоки хилийтар духьа къовсам лоаттабе беза цо. Цхьабакъда цхьаболча коммунисташа телхаю партийни производственни дисциплина. Масала, цеховой парторганизаце партбюро секретара В. П. Руслаибекова дIеяа кхоачашдец партийни кулгалхочун декхараш, партсобранеши бюро заседанеши дагадехкача цара яц, парторганизаце делопроизводство хегзенна я, къахьегама отдела кулгалхо ше волашехьа а тесса леладу яхьах дола дош.

Къахьегамен производственни дисциплинаш телхаярах ядминистраце бехк баьб коммунисташта В. Н. Проскурина, А. Багамедовна, И. В. Карташовна. Цхьабакъда парткомо царех цхьанигга а хьаттадац, шоай партийни балхен декхараш цар тешаме кхоачаш хIама дац.

Кхоачамбоцарени дIедахара лороrlа дола гIуллакхаш хахка дахка деза партийни профсоюзни организацеша, тIаккха коллективашта нисйелла пятилетки хьалхарча шеран плани декхарш тешаме хенал хьалха кхочушдийр.

Г. ОСЬМАКОВ.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа цIераш яьхача хьалхалаттарашта юкъе я Уралмаш завода зуборезчика КПСС ЦК члена, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР паччахьалкхен преме лауреата А. И. Храмцова цIи. Из керте латтача бригадо предприяте хьалхара ярашца цхьана хенал хьалха кхочашйир пятилетка шин шера план, хIаьта хIанз графикал хьалха йолаш къахьегаш а я. Производства новатора опытех пайда эцаш бIеши боахлой ба заводе. ДукхагIбараша ОТК хьожае ца эцаш дIател шоай продукция.

Дерригача советски халкъага долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона гIуллакхаца жоп а луш А. Храмцова бригадо лаьрхIад пятилетка кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашде а, хIаьта Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу-дензарга 1980 шера лаьрхIа хиннача боарамга кхоачаеш къахьегама овсарле лакхъе а.

СУРТА ТIА: Александр Иванович Храмцов.

А. ГРАХОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Даьхенна—дукхагIа мехкдаьтта

«Сунжанефть» НГДУ—20 шу

Иттаж иллюстранина уал мехкадьттен тоаш боаккхача «Сунжанефть» управлене боахан. Цул коллективо хьалхе лелаю яьржача социалистически яхье.

...Уххаза мехкадьтта доага наха хов дукха ха яр. ГIувнаш а йоахаш дарбана а доагаде а ва даьхад бахача наха. Сунженски довкъаша теркам тIаувзар ярсий а довзол дакъарча а промышленникий. Цхьабакъда цара меганхар цига мехкадьтта даккха, кхыетта Нобеля а.

Цига беллар советски бурувдеттараш, Iаьнаьнте йоаккхий халонаш ле йийар цар. Тохкама скважинашта боахача хана цар оагIош Iочулзгар, хай гучадувлар, боаран боацаш дукха марххал чубуар. Кхоачаш ба ер ноцал доаладиче. 1962 шера дена 1966 шу хьатIаккхачалца Карабулак яхача участке 10 тохкама скважинашна бурув тохар. Царех 6 кхыметтел проектни кIоаргалга дIакхочие кIаштIехьдаллаяр. ХIаьта 6 скважина дикка IохIоергIйр, цар цхьайола геологически материала елар.

Аьхха ши скважина мара проектни кIоаргалга дIакхоачаийзар, цар промышленни лоархIам бола мехкадьтта делар. 1964 шера А. К. Печенова бригадас яьккхача № 10 йолча скважинера мехкадьтта кIаж техар, хIаьта 1965 шера мастера И. М. Бородацке бригадас яьккхача скважино низ бола кIеж техар. Иштта хьайийлар мехкадьтта доаккха шерда моттиг.

Цу хана дена бурув а теха эксплуатаце дIаоений дукха скважинаш. 1966 шера май бетта Карабулакарча бурувдеттарашта республике эгтара хьалха лехерча моле тIара цIеж техийташ мехкадьтта даьккхар. Цул тIехьагIа ши шу даьча шерал дар дакъхар. Цигтара шерда дIадаладалар шерда тIоананкара «Iаьржа доттув» лахара тохкама бурув деттанга.

1966 шера 1 марта вIашагIъеллар хьалхара промысла, цхьа ха яьча цех хьалахар «Сунжанефть» НГДУ.

ХЬИНАР ЛАЬГIДЕРГДАЦ

ДIадаха шу йицлургIоацаче, йоккхийча событешца белгалдаьлар советски наха. НолегIагIайесне социалистически яхь дIайолаьяр яр Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене коллектива. Ше дешна дош лиэна кхоачашдир цо.

Иштта дика къахьийгар тха коллективо а. Дерригача технико-экономически къоаламешка диллача сунженски мехкадьтта доаккхараша толаме кхоачашйир плановой заданеш, юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш а дикка тIехкхоачашдир.

Масала, 1977 шера яхьа итогех тха управленена хьожайир хьалхара моттиг, цунна елар КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карарe жара тела Ше байрах, республикански Сийлен улга тIа яьккхар.

Тха коллективо хенал хьалха 2 декабре кхоачашйир мехкадьтта даккхара план, хIаьта 6 декабре — газ яккхара план. Оттаьча планал совгIа даьккхар 13,3 эзар тонн мехкадьттен 9,5 миллион кубометр газа.

ДIадахача шера управлене баьте балха анализ яро хьаьхок берригача структурни подразделенеш шоай декхарех лоархIалар, тIехьабусараш боацаш оаха болх бар. Бакъда царна юкъе а толашагIа дола толамаш даьхар Н. П. Летяшкова кулгалдеча технологически группа, мастер П. В. Еремеев керте латтача Заманкульски участко, начальник А. И. Войтов волча скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо, кхычар.

Пятилетка кхоалагIча шера сунженски мехкадьтта доаккхараша чоалхаво декхараш хьалхашка латт. Техха мехкдаьтта доацеча а скважиней къьнача фондах пайда эца безаче а хьалашка болх бе безаргба тха. Бакъда оаха деррига дергда укх шера 190 эзар тонн «Iаьржа доштува» 134 миллион кубометр газ яхха хьалха оттаьча план хенал хьалха кхоачашъяра. Из атта доаца декхар кхоачашдуургхилар бIубоагIе а тха коллектива.

Д. КОРШАКОВ, «Сунжанефть» НГДУ начальник.

ХЬАЛХАРЧА ЮХЬИГА ТIА

Атта бац мехкадьтта доаккхарий болх. Скважинаш къамаа я, Массех шу да бурув техха яьккха скважина тхога хьа ца кхоеча.

Цудухьа каст-каста гучаоал керда халонаш, насосно-компрессорни турбашкен мехкадьтта промыслови коммуникацешкен парафин а мала бола кхыйола веществаш а Iоаш моттигаш нийслу. Цу тайпара хIама хул скважиней дебит кIезигъяларах, тIоанни температура лоххьяларах.

Уж халонаш эшахра чоалхаце декхараш кхоачашда деза хул мехкадьтта доаккхараш: дукха геолого-технически мероприятеш чаккйоах, скважинашта капитальни ремонт ю, тIоаний давлени хувца ца алийтара гIадерзадаь балхаш чакдоах. ДIадахача шера цу тайпара 330 мероприяти чакхъяьккхар, цо йиш хилийтар кхы тIа 41 эзар тонн гарга мехкадьтта даккха.

Скважинашта капитальни ремонт еча цеха болхлоша ялъа центральни инженерно-технологически служба коллективо мехкадьтта дуча гIоананта хай зьатIа ца алийтара яхе скважинаца селекционни обработка яьй. КIаьхара хай хьатIа ца дувалийтара шин скважинана лаьрххIа кийчбаьча чоанца обработка яьй.

Уж балхаш чакдоахача доккха дакъа лаьцар Заманкульски участка болхлоша И. В. Еремеева, Р. А. Гардалоева, С. А. Кочесова, оператораша И. В. Бондарева, С. А. Бельтоева, А. А. Балаева, кхычар.

Воккхагiча инженера-технолога Н. Т. Летникова хьалхлеца кердача технологегIа селективни кхыйолеш обработкаш еча къахьег оператораша М. А. Акбиева, М. Е. Могильне, И. Д. Никитенкос, кхычар.

Мехкадьтта дукхагIа даккхар духьа скважинашта солянно-кислотни обработка ю, кхычу дола балхаш чакдоах тха технологаш.

И. ХОЛОПОВ, центральни инженерно-технологически служба начальника заместитель.

МОГА ДАЬД—ЮКЪЕДИХЬАД

Тха мехкадьттахой творчески хьинар айдаларо гIо дир пятилетка шоллагIча шера тIаийца рационализаце изобретательстве социалистически декхараш хенал хьалха кхоачашде.

ДIадахача шера тха предприяте хьачуеннай 102 рационализаторски предложени. 45 эзар сом гарга пайда а беш царех 85 производства юкъейихьай. «Сунжанефть» НГДУ 78 рационализатор ва, царех 40 саг болхло ва. ВIашагIъеххай творчески содружества группаш. Цар массане дукха болх бу производства ноиданка чIоагIъяра кердадараш юкъехкахьара, хаьнча балхашта механизаци яра, Iилма-технически прогресс сихъяра тIебераабаь.

Мехкадьтта доаккхараша юкъе дикагIбола рационализатораш лоархIаш ба электрооборудованеи электроснабженен прокатно-ремонтни участка слесарь В. В. Алепов, цу участка начальник А. А. Черкашинов, Iилма-тохкамен производственни балхийн цеха оператор А. А. Кузин, «Сунжанефть» НГДУ воккхагIвола механик Н. Н. Гусеков, кхыбараш.

Шера хуьяча хьажаро-конкурса хьалхара моттиг яьккхар скважинашта капитальни ремонт еча цеха рационализатораша. Шера цига юкъейихьача рацпредложенешка 21 эзар сом пайда бир.

Л. ЗАБОЛОТСКАЯ, рационализаце инженер.

ИттагIча пятилетка хьалхарча хьаъ шера задани СССР керда Конституция тIаийца шу дуза дена кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяь «Сунжанефть» НГДУ дукхача бригадаша, участкаша. Яхь хьалхалеттачарех цаI а мехкадьттен гази йоахача цхьоалагIча участка коллектив. Октябра 60 шу дуза цIей дездеча хана А. З. Дьякова сийна йола приз а хьожаеш, цунна елар керара кара тела цIе яиннели Сийлен грамотех.

Дика къахьегама толамаш доахаш дIадоладьяц цо пятилетка кхоалагIа шу а. Ер шу доладелча дена 22 февралага кхачалехьа планал совгIа даьккхад цо 500 тонн «Iаьржа доштува» цIаьа миллиони 400 эзар кубически метр газа.

Мехкадьттахоша доккхаьа къахьегама толамашта юкъе дикха дакъа лоац мастер Маджычев Александр Михайлович керте латтача скважинашта капитальни ремонт еча кхоалагIча бригада ремонтникаш. ДIадахача шера план 180 процент кхоачашйир цо. Ремонтни балхашка дIадодар лохдарах ваччахьялхевай кхоадар шиь эзар сом. Соалха бригадава Еремеевски социалистически яхьа итогаш йича хьожайир СССР мехкадьтта промышленност министерства бригадашта юкъе хьалхара моттиг.

Пятилетка хьалхарча шина шера задани 7 октябрга кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцад цо. Уж толамаш кхоачашдара къовсам лоаттабеш йола бригада хIана укх шера моль бетта календарагIа къахьегаш я. Уххаза белгалбаьнна дика болх беш ба скважинашта капитальни ремонт еш бола бурувдеттараш Маленко Василий Андреевич, Мещеряков Дмитрий Александрович, кхы дукхабараш а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бурувдеттарашна-ремонтникаш В. Масленко, Д. Мещеряков, мастер А. Маджычев.

И. ПЛИЕВА сурт.

К Х О М Б У

Эффективностей дикала тIехьа къовсам лоаттабар — из да керттера производственни фондаш бIазагIа пайда эцар. Тха управлена чIоагIагIа теркам тIаухийт технико-экономически хьокхамий, торонех пайда эцарь вешаш яра. Цу гIуллакха планово-экономически отдела начальник керте а волаш 13 сагах латта экономика секци вIашагIъеллар. ХIара кварталага берригача подразделенешка токх продуктега дIаэодар. Масала, дIадахача шера продукцега дIаэодар 4 процент лохдир, 264 эзар сом кхоадир. Шиь доккхаьа кхычa предприятешта дIаелар 142 эзар сом шиь бола керттера фондаш.

Наьна санна йоаккхо ва сома материалий кхомбара. ДIадахача шера насосно-компрессорни турбех шоллагIа пайда эцаро 9 эзар сом кхоадир.

Дукха болх бу экономически анализа бюрос. Масала, из шиь заседане дийцар йоахалашерех, транспортах пайда эцара дешаш.

З. ЯКОВЛЕВА, планово-экономически отдела начальник.

Я Х Ь А Н И З

Эффективности дикала лакхъяр социалистически яхьа керттера лостам ба. ДIадахача шера мехкадьттахоша дика болх бир, кхы а дикагIа къахьега лаьрхIад цар укх шера.

НГДУ профсоюзни организаце къаьстта теркам тIаухийт коммунистически къахьегама тIехьара болам шерагIа боаржабара, яхьа социальни кхетам баларех лоархIам айбара, наха юкъера доттагIаши гIуллакхаш чIоагIдара.

«ХIара балха денна—дикала Знак!» яхача девизагIа вIаштIехьлаьккхай структурни подразделенешта юкъера яхь. Цул условеша дIадех производственни заданеш дика кхоачашъелга, спецтехниках бизза пайда эцалга, технологически къахьегамен дисциплина чIоагIа лелаелга, кхерамален техника лораелга.

Администрацен промышлени прикалагIа-социалагIа центральни инженерно-технологически служба начальника заместитель И. Н. Холопов керте а волаш вIашагIъеллача комиссе хIара денна структурни подразделеней балха анализ ю. Цо лакхбу кулгалхой а коллективай а бехктохкам, хIара денна уйла яйт техникех, производственни мощностех дикагIча тайпара пайда эцара, кхомбара де дезарий.

ДукхагIа хьеж хIаране ше тIаийца декхараш а творчески планаш а хьеше кхоачашдеш.

ХIара бетта белгалбоах социалистически яхье котбаьхараш, цар сийна Къахьегама сийлен байрах урагIйоахийт.

ХIара шера коллективе лелаю «Профессех дикагIвара», «ДикагIа вола мастер» яха цIи яккхара тIехьара яхь. Эгтара толашагIбарий цIераш «Сунжанефть» НГДУ Сийлен книжка тIа дIаязъю, «Сийлахь дола къахьегама» яхача улга тIа боах, грамоташ тел.

Шеко яц «ТIехьабусараш боацаш ба болх!» яхача девизагIа болх беча мехкадьттахоша укх шера керда доккхий толамаш доахаргхилара.

М. СОЛОМАТИН, профсоюза промыслови комитета председатель.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ИДЕЯЙ ВАХАРА ЛОАРХIАМ

130 шу хьалхагIа дуне бIаргадахаьд «Коммунистически парте Манифеста». Из кепатеха араьяьккхача дена довзаргдоачача доахаш хувцаденаш дуне, хIаьта, вагахьа санна К. Марксеи Ф. Энгельсеи Европа реакционни низашта хьерам тIатоссаш гоамен хиннача «коммунизма тарама» хьакъехьа ядаь хиннадале, вай денош коммунизм дуне дегIадара лостам луш бола низ ба. Коммунизм хьагу дунен социализма системе доахача исторически толамашка, болхлой къамий-кортамукъалени боламе, дунен халкъашта юкъерча арене хувцаденнача низий соотношение. «Манифест» практически дуне дегIадара берригача лелаяю бакъю.

«Манифеста» — коммунистий эгтара хьалхарча программни документ — массе оагIун чулоацаш бIарча хьалхехай Iилман коммунизма теори, капитализмагара коммунизмага доалаза дарг ца хилар бакъ а дене. «Манифеста» тIа дукхьацка хьакхайхаьа сийлахь-йоккхий идеяш дуне оалангара деш кердадоаккха программа а хиннa дIаэттай.

• • •

Дукха хIама ца эцаш 1848—1849 шерашкара революци йоалаьча хана араьйннай «Манифест». «БIарча тоаш вах ба цу доккха доадача книжкага: хIанз а тIехьа цун уйлаша яхаш лелаша я вIаштIехьъяьласи къовсам лоаттабеш йола планализовани дукхакеа эргига пролетариат» яьхад В. И. Ленина дунен халкъашта юкъерча болалой болама бола «Манифеста» лоархIамах (ПСС, т. 26, оагI. 48).

«Манифеста» эгтара хьалхара эрсий перевод 1869 шера гуракха араьийнай. Нийсъа Г. В. Плеханова керда перевод 1882 шера араьийнай. Шоаш Европерча революционни болама хьалхалатта отряд лоархIаш хиннача Россе шоашта хеталга дIадоаржадара «ЙоагIа лоархIам а беш, цу изданена дешахьа нахьяй Марксеи Энгельсеи.

Дукхьашха «Манифеста» тIа вIаштIехьа а яьа хьакхайкхь идеяш Ленина тIа а нийцай, дегIа а йоалаьй, большевикий къовсама программа а хиннa дIаэттай. Коммунизмага бода лаша эгтара хьалха болалера сий дола дакъа кхьчад вай мехка болхлой классага, цун ленински авангардага. «Манифеста» лоархIамегIарча положенех цаI сенах латт аьнча, из латт, политически Iалдал пролетариатэ хьадахьалаза а цунах доал цу класс яза а яр ца хилларах. Перакхайсача эксплуататорски классашарчен къахьегамхошта болча реальни демократецарчен гIуллакхашка дилача Россе революционни болхлой класса гIера а хиннa дIаэттаб пролетарски диктатурах бола хьехам.

Социализм хьалъяра лоархIамегIара хьал сенах латт аьнча, из латт, «буржуазегара берригa капитал гIала тIехьа гIа боаккхаш хьаьккхарах, производства берригa кетaлаш паччахьалкхен кара дIалларах...» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч., т. 4, оагI. 446). ЛоархIамегIа йола производства средствах юкъарвераарн экономики чIоагIагIа дола хьал паччахьалкхен сектора Iалашдаря къонача Советски паччахьалкхено эгтара хьалха дахьача гIанех цаI а хиннa дIаэттад. ДIахо йодача хана йиш хилар цу дарда тIа социальни отношенеш оалангара дела эргаяха, вай мехка йиза а массе метте а социализм котъяккха, хIаьта цул тIехьагIа дегIаеча социалистически обществe хьалъе а коммунизм хьалъе доладала а.

Политически доал болхлой классага долча хьалашка производства средстваш юкъарвераяро йиш хулийт «Манифеста» тIа хьаоттадаь исторически декхар кхоачаше доладала: «...ХIанаш кхоалиш доал низаш тар ма лу сихагIа алсамдаха» (цигтача). 60 шера вай дегIаахара итогаш ше еш, новкъоста Л. И. Брежнева яаьлад, хIанз «гуччахьа да, толаеннача социалистически общества чIоагIа дегIадалхкача хIамаши кхоаленча низех, низ болча хьалхалаттача индустрех, коллективистеке принципий ларда тIа латтеча, боккхача, чIоагIа механизировани юрта боахамах хот гIортанга е эгаш хилар» яхаш («Коммунист», 1977, № 17, оагI. 4). ДегIаенача социализма материально-технически база дIахо дегIайоллярен эргаяьккха тоаярен декхар вай партен паччахьалкхенон берригa халкъа боахам кхадданза айбара, Iилма-технически революци обществo социалистически вIаштIехьъяьккхара совленнацца ювзара мара тIа кхоачашду.

«Буржуазия обществера дийна къахьеги Iоабаь къахьеги алсамбоакхха средство мара яц. Коммунистически обществе Iоабаь къахьегам — из болхлой вахара процесс шерьо, йIаьхий ю, аттача йоакхха средство мара яц.» — яхаш язьйаьд Марксеи Энгельсеи «Манифеста» тIа (Соч., т. 4, оагI. 439).

Обществa берригача члений хьал-торон уж массе оагIорахьара дегIабоагIIхтен Iалашдара декхар вай парте шиь программа тIа эгтара кертера лерхIар да. КПСС XXIV-чеи XXV-чеи съездаша социально-экономически политика керттера кхиь а лаьрхIа белгалдаьна ба.

60 шера дукхаьзза дукхагIа хиннай бахача наьха реальни доходаш, лакхагIа хиннаб культура боарам, вIаьхегIа хиннай советски сага духовни уйла, цун мировоззренчески позици а хиннa дIаэттай марксистеко-ленински эзора.

ВАЙ ЗАМАНХО

СССР верда Коммунгур тIейIйа шу дуъачча деIй ятIлагIта пятилетке кьIлъарга кхьь цера ладяги кIооччагIара социалистически лелхьаш тIа-ялаш бар Грозненски производственни цIеййа объединенне барихъеш доххуга вера бохьлой. Маседая сяина ухкяза я ягIара дьалха деIй дIа я моладеш яз хIяллаяра тIа-кьяйкар речники Исаев Аясулин кIа-Заманхонеюнна. Цо доп-ремар тIе цера ладяги ухь цера март бетта кIооччагIе. Цох тIамаг яягар барихъеш доххаран, хIинг яьчча дIяхъяч тIетIяйеча ладяги а яги дерсеп ях цераш кIооччагIер Аясулин. Цун яина тIулаяч хьалладуъча пелерча духхача бохьлоца. Цо доккей социалистически деххаран тIаIийна 7 октябрь кIоччагьча кхьь цера, дин цера тIаи пIооччагIе.

Иштта тIорьашца пушаш вона речник сихьгIа то тхI сатота долга хийча сяина ях кхъьяьаш вояча барихъеш кхIинча цхьа дIяхъ тIе. Шиъ станнояча яIадаш тедаш вояча хьеряча дегIара, хьатара, бедаче, яяна кхь йола пейсаш на кхоьа хьаяьяч тхоьа цера пачъхьяьаш.

Мюсаяч минут яIадеъьа хьадевяьа бо-дуда цхьаяч барихъ. Барихъаш доххаргIата кхъь кIооччагIа яхь цунна пейсаяча могаш цун сяонашка мара топ, яхъаш дуъе цаперча бохьлоца. Оозар-ра кхъьяьаргIа цхьа деххар кIооччапIаьлъяьяьнер лерхIаш Аясулина. Шиъ яьртгера деххар лоьрхI со хьадоха барихъеш яа-ворта дегIата хулийчаш. Цу дьяъха а дика кепяяй куъ. Цхьа тIеIаяча маш хьаш хьа мел доккха бахьяьаш. Иттох цу ши ва ЗТК бохьлой тIехьа-ъьа бохьлоца кхъьяьаргIа воля. Объединенняра-ча 34 моделаш хьадева барихъяьта пачъхьяьаш дяхоли Эяяк яяна. Цу хьяь а доххка дяъха лиъяяр Исаев Аясулина, хIяна яьчча цу моделех доххка барихъеш духхаIаргIаш пун кулгIата кхъь гIоьала тIеIа-доьлаш да.

— Иштта тIяаттьяьоьа лъяьиштта дог гIоздоьха толяяш даза? — хьаттар оьха Аясулинга.

— Цун яертгердар да барихъеш доьлача кхъьяьаш 26 цера Гоезь опыт, — йоьа барихъеш доьлача Исаева. Цу бахьяьа дяъяьа кулгIат оьха лаьа, гIоьлот яолар яяерш а яиаш, хIяна ьаьча ауккъяча цераяьа Гоезь опыт яяъьяьоьа ухъяза а.

— Доьха толяяш тIе-тIа дяъяьа хиъяйтаъа ноьяьъостаа ду аъеи са сяеяшяеш тхоьа кхъьяьаш кхетяяча тIеотIтIахьбяяхаро, — яъяр Аясулин Хасяибекоьича, Оьха бригадина яяна гIулъяч яIена кIооччагIе яа я, яа фуд ьъча цхьяяе хьадоьа доьлаш бяяхъаш сяеяш-гIа тIеоотIтIяча барихъеш доьлаяч чяхлоьяч. Цхьаъьа сяеяш хьяеяъуе лаьа йоьш хиъяяча бяхка мяяуъяч йоьа пайда яйбу, цунна пхьяяа стаяоеа йиъяеча иъеяеа яоьа байт Оьха хьяяъаш доьа аяаяи — цхьяътарра хьаяь. Цхьаъьа тхоьа хIяраяар ши-ший хьокхяяяш эеяла хиъяр кхеряш кхъьяьаш ва Аясулинен цун сяеяшка Шяряяеп цоьй яиъеоьа тотяш и. ХIяра дийяъьа дяъха кхъьяьаргIа тоьяяаш

дIяхъеш журналаш до парол хIоранера.

—Объединенне моллагIа дIаъоьадеш дола воредалар яггара ъьяьа яIадеъьеоьеп да тIе Аясулин, — йоьа скха мастера Хайрулина Зяиядпе Мухамедовнис. Вахяи дикал лакъярш, жетоонашш кхоьа, баьца кхъьяьаргIа тIе. Цун бохьлой тIехьа-ъьа бохьлоца къьяьтеъиг воля. Объединенняра-ча 34 моделаш ъьадева барихъяьта пачъхьяьаш дяхоли Эяяк яяна. Цу хьяь а доххка дяъха лиъяяр Исаев Аясулина, хIяна ьаьча цу моделех доххка барихъеш духхаIаргIаш пун кулгIата кхъь гIоьала тIеIа-доьлаш да.

— Иштта тIяаттьяьоьа лъяьиштта дог гIоздоьха толяяш даза? — хьаттар оьха Аясулинга.

— Цун яертгердар да барихъеш доьлача кхъьяьаш 26 цера Гоезь опыт, — йоьа барихъеш доьлача Исаева. Цу бахьяьа дяъяьа кулгIат оьха лаьа, гIоьлот яолар яяерш а яиаш, хIяна ьаьча ауккъяча цераяьа Гоезь опыт яяъьяьоьа ухъяза а.

— Доьха толяяш тIе-тIа дяъяьа хиъяйтаъа ноьяьъостаа ду аъеи са сяеяшяеш тхоьа кхъьяьаш кхетяяча тIеотIтIахьбяяхаро, — яъяр Аясулин Хасяибекоьича, Оьха бригадина яяна гIулъяч яIена кIооччагIе яа я, яа фуд ьъча цхьяяе хьадоьа доьлаш бяяхъаш сяеяш-гIа тIеоотIтIяча барихъеш доьлаяч чяхлоьяч. Цхьаъьа сяеяш хьяеяъуе лаьа йоьш хиъяяча бяхка мяяуъяч йоьа пайда яйбу, цунна пхьяяа стаяоеа йиъяеча иъеяеа яоьа байт Оьха хьяяъаш доьа аяаяи — цхьяътарра хьаяь. Цхьаъьа тхоьа хIяраяар ши-ший хьокхяяяш эеяла хиъяр кхеряш кхъьяьаш ва Аясулинен цун сяеяшка Шяряяеп цоьй яиъеоьа тотяш и. ХIяра дийяъьа дяъха кхъьяьаргIа тоьяяаш

ДИКАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Уьх шера пачъхьяьаккхета 18 лъяь яертгIа чяхлъяьяккхара йоьяхо ца еш кулгалкой ба районе колхозашкахь совхозашкахь. Цярех ба «Чеченгигуяевский» объединенне туроотIаеча ягIара деятеля бохьлой кулгIатой. Масала, комсаи экземера «Белорученский совхоз спубликина пирта бохьлоца сергея ягIара деятеля гиларга дIяхоочачаъе деза, хIяъьа ца кхъьяьаш фу 1300 центнер чяхлъе деза.

Масаеннна а хоьш да, дIадуъна фун дихьяга хьежжа мара хьуяьъяь куъгбошашга, хIяъьа а ца бохьлоца шу гIулъяч яIена кIооччагIе.

Уьх шера пачъхьяьаккхета 18 лъяь яертгIа чяхлъяьяккхара йоьяхо ца еш кулгалкой ба районе колхозашкахь совхозашкахь. Цярех ба «Чеченгигуяевский» объединенне туроотIаеча ягIара деятеля бохьлой кулгIатой. Масала, комсаи экземера «Белорученский совхоз спубликина пирта бохьлоца сергея ягIара деятеля гиларга дIяхоочачаъе деза, хIяъьа ца кхъьяьаш фу 1300 центнер чяхлъе деза.

Масаеннна а хоьш да, дIадуъна фун дихьяга хьежжа мара хьуяьъяь куъгбошашга, хIяъьа а ца бохьлоца шу гIулъяч яIена кIооччагIе.

Цун сомга хьяьа кхъьяьаргIа тIехьаяьа бахьяьа деIй ятIлагIта пятилетке кьIлъарга кхьь цера ладяги кIооччагIе. Цо доп-ремар тIе цера ладяги ухь цера март бетта кIооччагIе. Цох тIамаг яягар барихъеш доххаран, хIяна яьчча дIяхъяч тIетIяйеча ладяги а яги дерсеп ях цераш кIооччагIер Аясулин. Цун яина тIулаяч хьалладуъча пелерча духхача бохьлоца. Цо доккей социалистически деххаран тIаIийна 7 октябрь кIоччагьча кхьь цера, дин цера тIаи пIооччагIе.

Иштта тIорьашца пушаш вона речник сихьгIа то тхI сатота долга хийча сяина ях кхъьяьаш вояча барихъеш кхIинча цхьа дIяхъ тIе. Шиъ станнояча яIадаш тедаш вояча хьеряча дегIара, хьатара, бедаче, яяна кхь йола пейсаш на кхоьа хьаяьяч тхоьа цера пачъхьяьаш.

Мюсаяч минут яIадеъьа хьадевяьа бо-дуда цхьаяч барихъ. Барихъаш доххаргIата кхъь кIооччагIа яхь цунна пейсаяча могаш цун сяонашка мара топ, яхъаш дуъе цаперча бохьлоца. Оозар-ра кхъьяьаргIа цхьа деххар кIооччапIаьлъяьяьнер лерхIаш Аясулина. Шиъ яьртгера деххар лоьрхI со хьадоха барихъеш яа-ворта дегIата хулийчаш. Цхьа тIеIаяча маш хьаш хьа мел доккха бахьяьаш. Иттох цу ши ва ЗТК бохьлой тIехьа-ъьа бохьлоца къьяьтеъиг воля. Объединенняра-ча 34 моделаш ъьадева барихъяьта пачъхьяьаш дяхоли Эяяк яяна. Цу хьяь а доххка дяъха лиъяяр Исаев Аясулина, хIяна ьаьча цу моделех доххка барихъеш духхаIаргIаш пун кулгIата кхъь гIоьала тIеIа-доьлаш да.

— Иштта тIяаттьяьоьа лъяьиштта дог гIоздоьха толяяш даза? — хьаттар оьха Аясулинга.

— Цун яертгердар да барихъеш доьлача кхъьяьаш 26 цера Гоезь опыт, — йоьа барихъеш доьлача Исаева. Цу бахьяьа дяъяьа кулгIат оьха лаьа, гIоьлот яолар яяерш а яиаш, хIяна ьаьча ауккъяча цераяьа Гоезь опыт яяъьяьоьа ухъяза а.

— Доьха толяяш тIе-тIа дяъяьа хиъяйтаъа ноьяьъостаа ду аъеи са сяеяшяеш тхоьа кхъьяьаш кхетяяча тIеотIтIахьбяяхаро, — яъяр Аясулин Хасяибекоьича, Оьха бригадина яяна гIулъяч яIена кIооччагIе яа я, яа фуд ьъча цхьяяе хьадоьа доьлаш бяяхъаш сяеяш-гIа тIеоотIтIяча барихъеш доьлаяч чяхлоьяч. Цхьаъьа сяеяш хьяеяъуе лаьа йоьш хиъяяча бяхка мяяуъяч йоьа пайда яйбу, цунна пхьяяа стаяоеа йиъяеча иъеяеа яоьа байт Оьха хьяяъаш доьа аяаяи — цхьяътарра хьаяь. Цхьаъьа тхоьа хIяраяар ши-ший хьокхяяяш эеяла хиъяр кхеряш кхъьяьаш ва Аясулинен цун сяеяшка Шяряяеп цоьй яиъеоьа тотяш и. ХIяра дийяъьа дяъха кхъьяьаргIа тоьяяаш

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ЛЕРХIАРАШИ

(КОЛХОЗА ОТЧЕТНИ СОБРАНЕРА)

Шелковской район колхозашта хьежа экономикага хьежа ца эттар пеобходимгIа я-ЧIКрасный пахарь» ишт колхоз. ТIехьяьарча иттех кхъь шу хIадахийтIадаш цо пайда ва бен. Иъ бахьан долаш колхозхо хIара хIинца тIаIийташ ма-терабубликин бап. Масала, уьх шера ду боккаме вала я бола бе а шера 48 сет вемпа, дIадуъна дIяпадар 18 мара вам.

Йоьхко ю колхоза повяление кьонабарин балка тIе йIа-wlсоглIабара а. Советски Эскяре гIулъяч де ца кхъьяьаш тIе-ца. колхоз, колхоз бен беча хана цунна доагIаш химичитта тIехьяна, яхяти ду ишт шера. Ахча сберегательни сяяжка тIе дуда. Цигара пIяеначуъа тIехьягIа колхозе кхъь шера бола бе декларйабаш ва яз.

Дика чяхдаьккхар колхоза кхъьяьаргIаьхо дIадаха шу. План 1320 тонн йоьяш. 1561 тонн шера ахкар пачъхьяьаш кхиъна, хIинца дуъе, пшица совгIа а йоьяш. 1011 тонн, тхо-лин 360 йоьяш. 402 тонн, ду-га — пхьяяа совгIа 290 тонн йоьяш — 1100 тонн дяъяьар. Иштта дика кIооччагIар кIа-тегера дIойбяхкича, пачъхьяьаккхана хуъгбошара хIяъьа тайна продукташ йоьхкара декларйаш а.

Керттера лостам хьяйбаш лелладеста эяиоьх дуъна доагIаш ши колхоза. Кхоччаш бо-дIадаргIа Мягонцова Ольга, Сулейманов Мозьмало, Валуев Уяайса, доаяъаяца Шавова Зинаида, Адыгеййаткинова Забиче, Нягумаяова Галияе, бежга

Мяттоотаде йиш йоьяш доккха ю дIр Ганяно комсомолец а. Цхьаъьа комсаи лиъяхяча 1233 тонн кIоиягIа йоьяш 53 тонн, хIяъьа ялат пяа 9950 йоьяш 7730,5 тонн кера чуяяяяар.

Жа лелларов дебларйаш кьяъста бохьа пайда бу колхоза хIара шера. Совхоз ну гIулъяч 834 хьар сома кьяъа цIена пайда бяр. Из шера яяна а лиъяяр хьяь чегар боррагеча бежа Гуъна цхьятара яи-ча бохьа бе. Белгаш. Иштта, 60278 устагIа лелябеш 50 бригада я бохьаяе. Царех тхе бригадо кIооччагьяяяр тхе дяхкарех яи дебларйаш а планаш.

Юртбойхана къяъст-къяъста бяхяш дергделаш лъяръхIа яяерзюяяяеяяеш отрящаш яIяшгIалъяяр бохьаяе 1976 пе-рах яаяга культурап лелларе, дошкъар Iалашара, хIяна сяеяшка цIеIъера, хIяи тайна бяхяяш хара. Дяяа гIулъяч ях яIара сяго хIетадеу пе бохь духхагIа ме бу духхагIа яяча ъаързаяда Цунга хьежжа сонсере чъа х. хIет. Цхьаъьа ца гIоьа 3 сомн 12 кепяга а дохьяо. 25 сомн 12 кепяга хиъяр.

Из яийселяр, цхьа дяъ-кье, яеъяяъьяяяеята ехха пу-ра бЕекен бергяяяа яяерзIяй ъьояяяа йоьяеш хиъяйтаъа. Цу-дуъа ехкеча шуяяк цхьаъьаяа сортах 54.9 процент мара ки-ранза, хIяъьа продяяяяа сор-тах — 39,7 процент, хIоояяяг-ча — 5,4 процент.

Кхи кхъь бяхьаш а яар: зо-ъьяер хIяяяяа Iалашяяяра лъярхIаеуа духхагIа яяча яIе-дяхийтар сонсяа. ХIяъьа, зоь-къерех яяатеи культурпаа кхъ-ера, консеяь эяяяер 894 хьар сома маяеа яа яар бохьаяеи. ХIяна?

Iалашяяча яъяеа 775 тонн, сяяеаа — 1150 тонн сяе-ниах 5337 тонн яхьяна ка-тегор кяъеяхIйта яIяи йоьяеи ю яяяар. Гуръяъа яIата дIабяяна 1400 гентер муяяа 248 гентар яIяи яяха гIур. Из-тегаа шеяяяом яIяяякIар. Из яяъята хоа ъьа а ъьа пята бIаьста яоа культурап дIабйй-ра.

Х. МАГОМЕТОВ.

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА ДА ХЬОКХАМАШ А

Промышленник аарла тIе дяяяна дIяъьу хьяйбаш дебла-ялгаш яяьяаеча Гроэненски района «Зяторский» совхоз.

1977 шера 15-ча яяяе яяяа яз бергига бохьам производствен яяяовой управленя тIе бяяяка-ъяб. Цу гIулъяяяе 18 эаяр сом яяяяяа, яуе совгIа яяяча бяяяяяяа дIяъяяяяе тIоаяга яяяяа яяя 12 саг яяъяъяяяяяя

БЕЛОРУССИЙН ССР. «Грозный» жхача мински производственни объединене арахецаш йола «Океан-209» яха транзисторни радиоприемник туристи, автомобилашна лелачба, цӀахь рий хуапачба чӀоатӀа яхкьайоал. Из хоза кийчъа а я кий килограм мара ец а яц. БарзӀ диапазон я цуь: йӀаьхаволнови, юкъераволнови, цӀаьлоацаволнови, ультралоацаволнови. Цо болх бу «Марс» а «Сатурн» яхача тайпара йолча илх элементаца. Уж тоъ цуьна 120 сахьата болх бе. ЩагӀа хилча 127 е 220 вольт напряжени йолча электросетаца а болх бе йиш я цун.

СУРТА ТӀА: «Горизонт» яхача минскан фирменни тика продавец Оскерко Наталья «Океан-209» яха приемник хьахьокхаш йоалл.

В. ВИТЧЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

«Агитатора блокнот»

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» келатеха араьнача аргӀапарга йиълагӀча номера кертера я «Селхачул дикагӀа тадам, тахаачул дикагӀа кхоана бе болх» яха рубрика. Цунна иӀез непатехай «Керттера декхар — декхараш кхоачашдела вӀаштӀехьдоаккхилга» яха редакцини статья.

Блокнота тӀа кепатехад предприятейи организацейи коллективашия, производствашка хьалхе лелаерашна цӀекъа лоацӀар хиннича республика партийно-боахамий активна собрание тӀаьйна доло 1978 шерара Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой социалистически декхараш. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца юззаенна беседаш, политинформацеш, докладаш, лекцеш яра йола тематика еннай партийни организацешта, идеологически болхлошта новкъостала лаьрхӀа.

Блокнота тӀа церра ейцад «ЛоархӀаме деташ» яха рубрика.

«ДукхагӀа пайда хурболаш болх байта техникатаӀ» аьнна корта а болаш. бӀаьстан кхашка болх берашта беседаш яра лаьрхӀа «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай объединене председатела И. Авакесова язъяь статья я.

Идеологически болхлочун уйла тӀатӀоргӀолаш я «Хьа записной книжка тӀа, агитатор» яхача рубрика кӀал цхьа процент материалашка дӀалолачун кхом барах мел пайда хул мехка халкъа боахама аьнна йола цифрайи фактайи подборка.

ПРОЗАИКИ ДРАМАТУРГИ

Селхан Нохч-ГӀалгӀайчен общественносте белгалдир вовзаш волча нохчий йоазонхочун Ошаев Х. Д. 80 шу дизар.

Нохчий советски литературан культуран историе чухь йоккха моттиг дӀалоц Ошаев Халид Дудаевича. Из ваьв 1898 шера 1 январе АтагӀана юкхе илчача Воздвиженская ильнача сюбодие. 1909 — 1916 шерашка из дешаш лиина Грозненски реальни училище. 1916-ча шера из деша воза Петербурге хилача Лесной институте.

Октябрьски социалистически революци хулча Х. Ошаев Нохчийче вар: института шо курс чакхъяьккха ше вальтча мехка юхаверa. Укхаза цо граждански тӀем тӀа дакъа лоаци.

Цу хана ше яь уйлаш, цу замалахьа эрсий, нохчий халкъашта леладаь турпала гӀуллакхаш, нохчий халкъ революционни сомадоалаш эрсий болхлоша даь гӀуллакх массайтта шу дьаьча йадаьча «Алан шераш» яхача книжка тӀа хьахьоих Ошаева.

Нохчий литература йоалаучахана цуьна йокъаеененча Ошаева, дукха а гӀуллакхаш ду из литература дегӀазоаладеш, наьна метта алфавит кхоллаш. Тайп-тайпарча шерашка лакхарча дешара заведенеша а Iилма-тоххама института а кулгалду цо. 1937 шера Коммунистически парте мутӀарашка дӀаэц Ошаев Халид. Цо 20-ча шерашка болх бир Нохчий облоно заведуюши а «Советская Автономная Чечня» газета редакце секретарь а волаш. 1930 шера сентябре денз 1936 шера август беттага кхаччалца йолча хана Бурз тӀарча (Орджоникидзе) Лоамахой (Горски) хьехархой института директор волаш болх бир Х. Ошаева.

Шовзткъа яттлагӀча шерий поалагӀча ахенгара денз кховзткъалагӀча шерашка кхаччалца Ошаев Халида Нохч-ГӀалгӀай исторе, метта, литература Iилма-тоххама института директора заместитель волаш болх бир. Цу хана цо язъяьй тоъал историко - этнографически статьяш.

Ошаев Халида кхоллама болх дӀаболабеннаб 20-ча шерашка. Духхьалда цо язъяь «Дай Iадат» яха пьеса цхьа лехара Iадат футтардеш яр. 30-гӀа шерашка цо болх бир «Къовсам дӀахьош ба» яхача пьеса тӀа. Драматурга дагалдар революцие гӀербаьнна турпалхой Николай Гикало, Асланбек Шерипов дерте а болаш, къахьегамхоша граждански тӀем тӀа лоаттабиь къовсам гойтар. Цу пьеса тӀа цо кхы дӀахо а болх баьчул тӀехьагӀа «Асланбек Шерипов» цӀи а йолаш Нохч-ГӀалгӀай драматически театра сцене тӀа оттаю из 60-ча шерашка.

Драматурга язъяьй дукха а кагий а, йоккхий а пьесаш. Царех я кулакаш-зуламхой, цар гӀоенчий кхардабоахаш йола «Веччалг» (1934), «Селасат» (1958), «Ахьмар - Хьажа», кхыдараш а.

50-ча шерий шоллагӀча ахенгара денз 60-гӀа шерашка доллуча кхаччалца Ошаев Халида яздир «Алан шераш» яха историко-революционни роман. 1966—1967 шерашка яздархочо ше эрсий меттала дакъкхар из роман. 1977-ча шера эрсий меттала шоллагӀа а кепатехар из. 1969-ча шера эрсий меттала араейнаб цун очеркаш, дуенараш, повесташ юкъе а йолаш «БӀаьсти» цӀи йола книжка.

«Алан шераш» яхача романа тӀа Ошаев Халида шийна хьалха оттадир чоалхане декхар: бӀаьхха лаьттача тӀемо гӀелдаьча, мецдаьча нохчий халкъа юкъе XIX-гӀа бӀаьшерен 40-гӀа шерий чакхдоалаш — 50-гӀа шераш доладеш Россе шийн кхел дикагӀча оагӀорахьа хувцаргхиларах еш йола уйлаш илсамъялар. Нохчийче Россех дӀаккхетаре объективно - прогрессивни маӀан нохчий вахаре, исторе доккха дар. Цул тӀехьагӀера истори нохчий, эрсий доккха доттагӀал чӀоагӀдуш, эрсий демократически интеллигенце гӀонца нохчий культуре керди мул болабаларца белгалъяьнна хилар. «Алан шераш» романа Ошаев Халида из зама цхьан-цхьан образаца дӀайовзайт.

Асланбека сурт-сибат дуллаш яздархочо исторически баьъдолчох пайда эцаб, цийтара хӀама а тӀа ца тохаш.

Грозненча болхлоша, гӀалгӀазкхашта, нохчашта юкъе революцен хьакъехьа бола кхетама болх дӀахьош доккха дакъа лоац эрсий революционеро Александр Сачина. Яздархочо шийна романа шерра юкъебоалабаьб граждански тӀем тӀа дакъа лаьца бола революционераш Пиллер, Тымчук, Иоппсоиц, иштта кхыбараш. Советий Iаьдал моастагӀчох лорадеш революционераша баьб болх яздархочо гойтаро, тӀехьа тӀаккхуаш йола тӀехье революцен идеяшца кхетам луш хьалкхеяра доккха новкъостал дергда.

Хь. ТУРКАЕВ.

ЦУ ДЕНОЙ СИЙЛЕ ЦӀАККХА ЙОВРГЪЯЦ

МЕХКА ДЕЖУРНИ ЛОР

Вай доттагӀий опыт

Из чувола цӀа унахцӀено лоарярен социальни Iалашони министра кабинета далла да. Цу чура хӀамаш сел тоалхане йоалаш духхьал гӀуллакха лаьрхӀаш я: кхо телефон, дежурствай журнал, пенаца хьалъухьлаш карта. ХӀаьта, из бакъдар аьлча, министерства болхлошта чӀоагӀа дика хеташ гӀуллакх да: тӀаккха лерттӀа болх беш я-кх ерригa медицински звеньяш — юрташкарча медпункташкара яьнна центральни специализировани больницашка кхаччалца. Цхьа наггахьа йолча хана мара мехка дежурни лор оарцагӀвала везаш хӀама хилац: Вешта, иштта моттиг нийсъелча гӀо де лаьрхӀа вӀашагӀъелла ма-йиъ дийнахьа а буса а дежурство деш йола из пост я.

Цхьа сахуллаш техар телефона гуртал. Опольски воеводстверча дежурни лоро хоам бир, цӀаьхха веча хьал тӀа эттав моттигерча больницера унахо аьнна. Жамараш болх беш дац. Из лечара лоаккхалургвац е «искусственни жим» яхача аппаратега, е наггахьа мара ца хулача, хӀанз е Ополерча аптекашка я, е силадашка я йоалаш йолча моллашка мара.

«Искусственни жим» яха аппараташ йолаш я Варшаве, Катовице, Познане, цхьайолча кхыча городашка. Унахочоа эггара гаргагӀа я Катовице. Катовицки воеводстверча дежурни лората телефон тох. ХӀаь, хӀанз аппарат мукъа я аьле жоп лу вокхо. ХӀанз цо тӀадулларгда из болх бе кийчъелга. ХӀаьта эшаш йола моллаш Катовице а яц. (Воеводстверча хӀара дежурни лоро хьалхашка улл воеводстве чухкестача йолаш йолча дефицитни препаратий списоц). Катовицерча лората укхавин кхоач эггара хьалхо йоагӀа рейсовн самолет дӀаххоачача хайна машина духьала яйта аьнна: Варшавера хьайоахкийтаргъя моллаш.

Дежурни лоро шоллагӀа телефон Ополе тох: унахо сов сиха Катовицки больнице кхоачаве. КхоалагӀа телефон а техе, меттара гӀоттаву цо лорпен йоалаеча, наггахьа мара йоацача моллашта тӀаккхача бокъо енна Варшаверча аптечния управлене болхло. ЙиълагӀа телефон тох скора помощи станцега — складера моллаш аэропорте дӀаяхьа машина хьайта аьле.

Iуьйрийна барх! сахьат даьлча мехка дежурни лор массаза а санна доклад е министр волча вода. Лоаше да пуй рапорт: унахо катовицки больнице хьа а воалавьаь, дергвоацачахьа ваьнна а ва, эшаш йола моллаш дӀаяхьийтай.

Тахан долла хӀама дежурнейхьинарагӀа вӀаштӀехьчаккха йиш хиннай. ХӀаьта цхьа хана яр сиха специалистий бригадаш вӀашагӀа а ехкеш, унахой болча самолеташца дӀаккхуьла езаш. Къаьстта а, нейрохирургически е кардиохирургически новкъостал йиъача. Эпидемийъярах дегабуам беш моттиг нийсъелча дежурни лоро массехк сахьат далалехьа новкъостал дора цхьаь воеводстве медицински боахлой бригадаш вӀашагӀйохка а уж цар новкъостал эшаш йолча вокх воеводстве яхийта а.

— Мехка дежурни лора пост 1973 шера июле вӀаштӀасаллай Польше, — аьлар министерства унахцӀено лорарра гӀуллакх вӀаштӀехьдаккхарен кийсдарен отдела начальника Станислав Стояновске ше ТАСС корреспондентаца къамаьл деча хана. — Дийнахьа а бус а цу постана латт министерства департаментий кулгалхойи цар заместителаши. Уж берригаш а опытни лораши медицински служба организатораши ба. Дежурство йолча хьара цар декхар — унахцӀено лорарра лохера органаши учреждениеши шоай хьинарагӀа унахошта новкъостал де ца могаш йиселча хана царна сиха дизан новкъостал де. Вешта, воеводствашка унахцӀено лорарра служба болх йиш вӀаштӀехьбаьккха хиларах дукхагӀйолча хана йиш хул мехка дежурни лор оарцагӀвала ца везаш гӀуллакх дӀалерзаде.

Цхьабакъда сага волара кхерам цӀенхаштта хӀара тӀа массала босс а юхе гӀоллярча лорий цунна новкъостал де низ ца кхаьчача а, керттерча постевагӀача дежурни лоро мехка медицина кара мел дола хӀама оарцагӀдоаккх из лечара вакхара. Вакъда, дукхаьча хана-и массехк организацинни дош сиха къоастадела мара мича хет цунах.

И. ГАЛКИН, ТАСС корреспондент. Варшава.

ФРГ. «Профессеш дӀакъовларах духьала болча дукхача наьха демонстраци хилар Франкфурт-на-Майне. Коммунисташта, вордахьарча социал-демократашта, кегирхойн профсоюзни организацейи активисташта паччахьалкхен гӀуллакхашка баха никъ дӀакъовлаш бола «радикальни элементий хьакъехьара» сецна тӀаьйца 6 шу дизарна юззаенна дийнай из.

ДӀалехача 6 шера ФРГ «профессеш дӀакъовлара» Iатакъах 4000 сов гӀа саги—хьехархошта, юристашта, воспитателашта, лорашта, машинаькъахошта, профсоюзий активисташта, кегирхойн студенчески союзий лидерашта.

(ТАСС).

ТЫЛЕ ВӀАШТӀЕХЬЪЯЬККХАЙ КОТАЛО

Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема шерашка парте баьча Iалаьмате боккхача организаторски массово-политически балхо Iалашдаьд унахцӀена мел дола адам оарцагӀдоаккхьиeн материальни ресурсаш тӀаозлаген, хьакъа боахам тӀема зӀараькка хьежжа эгтабоаккхилга, мохк бӀарча цхьа тӀема лагерь а я дӀаоттабелга.

Кхыча мехкий интервенцин граждански тӀемаш болча хана моастагӀа юхаткхоаро низаш оарцагӀдоахаш парте баьча балха опыт ше юцаш. В. И. Ленина белгалдаьккхад, из Iомаяхен дӀайоалийтазен арт па хилар. «Цудухьа хет соца,— аьхад цо, — вай Iоаьй из керттера опыт вай воаш дукхагӀа теркалье еза аьнна. Укхаза эггара хьалха уйла е еза вай кот хӀама даьппад, граждански тӀема уж жертваш кхолланна юха метта хӀама эттай хьахьохкаш болча тоххамах вай агитацей пропагандах лард яра дергдолуш..»

Республикерча къахьегамхой дерриге вахар тӀема ларда тӀа оттадара беча балха тӀом болабеннача хьалхарча деношка денз керте эттар ВКП(б) Нохч-ГӀалгӀай обкомо кулгалдеш хиннa партийни организацеш. Республика партийни организацеш шийна ма-хулла чӀоагӀбаьб тылан фронтан юкъера бувзам, бе-беча хепара лелабаьб из.

Фронта новкъостал дара боккхача лоархӀаме хиннад халдаман фронте кхахьийта совгӀаташ посылкаши. Цул чӀоагӀа лоархӀам беш хиннаь республика партийни организацеш. Шоай терко ярах а шоацара безам бозъаш доллш е бархал оалаш фронтера тӀемахошкара ээраш письмош яхаш республикерча къахьегамхошка. ТӀом беча эскара бӀухоша Л. В. Исаевен С. О. Осиповен иштта яздаь Грознефтекомбината библиотека болхлошка: «СовгӀат лайтарах баркал паша шоана. Тха оаша еча йоккхоно деташ упраууттаду тха. Шеча Эскара бӀухой, германски фашисташта духьаларча укх тӀем тӀа денале гӀуллакхаш дукхагӀа гойтарга.

Турпалча Шеча Эскара бӀухошта дӀаяха хӀамаш гулъелга дӀалолаьча советски патриотий инициатива дегаца къоабалъеш хьаллалар Курчалоевски района колхозхоша. Из дош дуана гулъеача собрани советски патриотизма низ бола демонстраци а хинна дӀаэттар. Массав раьза а волаш тӀаьйнача резолюцешка колхозхоша хьахкайхадоара: «Вози Дайхе дорош латтаршта цхьаькка хӀама кхоергдаш вай. Вай декхар да хӀара ленна бӀухой йоакко яр. Кхьа хийк Iуаь фашисташ боаьбе аьнна гӀа дуттуь балидара царна новкъостал дар».

Республика партийни организаце гӀуллакхашка йоаххе моттиг дӀалоацар Советски Эскара бронепоездаш хьаяра декъа кулгаю. 1943 шу доладеннача юкъе комсомольни инициатива масс е метте ахча гулде доладир Шерипов Асланбека цӀергагӀа бронепоезд хьаа. Назрановски районерча Экажкъоагий-Юртарча колхозхоша Берсанов гӀар Израсен Халидех шоаш кхоалхьа ахчанора хӀаране 50 эзар сом делар из бронепоезд хьаярта дӀадалийта. Республикерча дахка колхозхоша лоапшие хана 13,5 миллион сом делар Шерипов Асланбека цӀергагӀа бронепоезд хье.

Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой вижаьвчуна цхьа сакъа дукхаен а ихаб фронте тӀом беча эскара салтийи эсараши болча. Масала, 1943 шера 1-ча чае ВКП(б) обкома болхлой керте а болаш делегаци яхар. Нохч-ГӀалгӀайчен доазонаш мукъаходхаш хиннa йиъа агӀа Кубански гвардейски казачий дошлой корпусе йолча. Делегаца бӀухошта бийшар тӀерa боах, республика къахьегамхошкара совгӀаташ дӀаелар. Цу шера ноябре цхьаькка делегаци а хӀайтар республика къахьегамхоша. Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат вор. Цоизев керте а волаш. ВоръагӀагӀча ноябре делегаци тӀаьйцар КъилбаседаКавказски фронта команлующе эскара яхарала иов. Петрова. ДӀо а хьа а къамаьлаш деча хана цо делегацена дӀайойайтар Крымера советени, тылe беча балха къахьехьа хатсараш дора. Нохч-ГӀалгӀайчен мехкдаьттахой, колхозхой хетар БархӀагӀча ноябре Тамане кхьачар делегаци, чӀаслагӀча ноябре — иштта Нохч-ГӀалгӀайчен новзонан лорален лаьттача Преображенске дивизе. Дивизе массе, подразделене беседаш, собранеш йир делегаша. тылера хьал дувцар. Къилбаседа-Кавказски фронта бӀухошта ях вагон етта совгӀаташ дӀаделар цо.

Фронта зеча доккхача новкъостала цхьа белгало яр фашистски гӀаьрахоэх латаш болча бӀухоэа командирийн дезалийн массе оагӀорахьара ец хинна йоакхо. Граждански тӀема шерашка В. И. Ленина яьхад. «..тылера Шеча Эскара новкъостал деш боаккхаш бола хӀара гӀа цу сахьате холу цӀезкархой деташ ейлаларах... Тыле цӀезкархошта деш долча моллагӀча новкъостало цу сахьате Шеча Эскара низ чӀоагӀбу, цар деташ айду, наступление низ совбоакх». ТӀом болабеннача хьалхарча деношка денз фронтовикий дезалашта новкъостал дара лелаешка тыжаш яр республика партийни организаци. ТӀом болабеннача юкъе лоархӀаме законаш тӀаьйир фронтовикий дезалаштен тӀема инвалидаштен пособеш тайп-тайпара лъготаш телара хьакъехьа, царна бе болх вӀаштӀехьбаккхара хьакъехьа. Паччахьалкхено чӀоагӀа йоакхо йир дай болчаш дисача бериi. 1943 шера 10 феврале тӀема гӀулакх деш барий делал паччахьалкхено Iалашбарен лар бит вӀаштӀехьбаккхарен отдел вӀаштӀеболлара кьахкехьа СССР Махкарий Совето баьна соцамга хьежжа къахьегамхой депутатий окружной, областной, районни Советий исполкомашка вӀаштӀехьхар тӀема гӀулакх дерий дезал паччахьалкхено Iалашбарен цар бит вӀаштӀехьдаккхарен отделаш.

Вай Даьхена тӀаттача цу халача денношка Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхоша шоай низ кхоачаш торо йолаш мел йола хӀама дора немецко-фашистски паччашкан хӀалакьяра. Республикан промышленносто, юрта боахамо, транспорто эскара мохки хаддаза Iалашбора мехкдаьттаце мехкаьтта продукташцеи, дожгорца а чшиндаьттаца а, продовольствеца, бармъаршица, кхыча хӀаманца.

ТӀом хьале а тӀом хьалдачча тӀехьагӀа а мехка чухь мехкаьтта даккхара шоллагӀа моттиг а тайп-тайпарча сортах долла безнлишии машинадьтташи дахара хьаларчарех цхьа моттиг я лоаше хинна Нохч-ГӀалгӀайчен промышленность Iалаьмате боккхача лоархӀаме хилар мехка оборони низ чӀоагӀбара гӀуллакха. Республика юрта боахама къахьегамхошка а иштта кхоачалидар партени халкъан хьалхашкара шоай декхар — шоашта эша дукха хӀамаш юкъагӀа а дулаш, Iалаьмате йоккхий халонаш тӀалаттаехьа а шоай са йа кходеш къахьегарца. Республикерча къахьегамхой дерригa низаш эскарен тӀемен гӀуллакха оарцагӀдаьхадар. Нохч-ГӀалгӀайчен партийни организацеш кулгалла.

Фронташка тӀехьайнна доккхий толамаш даха йиш даьйнаь. Шеча Эскара, эггара хьалха, «вай тыл, чӀоагӀа тыл...» хиларах яхаш язъяь В. И. Ленина. МоастагӀчоа духьала нийсна доаттабаьча къовсаме шоай а духкагӀа чӀоагӀлеаяд СССР ерна хьалхашкара нохч-гӀалгӀай халкъа доттагӀала вежарашта цхьана делаху гӀуллакхаш. БӀаьш шерашна ше тӀехьайнча хилар шийн хана, советски халкъаша вежарашка новкъостал а деш, дӀадаьккха йола Нохч-ГӀалгӀайче хӀанз шийн аргӀашна интернационали декхар кхоачашдеш яр. ТӀом, яхад В. И. Ленина, из экономически меттел, «хӀара къамаш организацешни а низашта» беш бола тоххам ба. Дай-мехка тӀема опыта хьакъекхар, Советски Союза халкъий низаша ара тоххам лайна хилар. ТӀема дуӀаца юкъера цӀаьхха а къьыта тъагучахьлар къамий дешах бола лениниски теории практикен вахара низ болаш хилар.

Социализм котъалар, лениниски къамий политика толар, советски общества морально-политически цхьоагIо, советски патриотизм, болхлой классен колхозни ахархойи барт-цхьоагIо, Советски паччахьалкхен, Коммунистически парте кIоарга массе оагIорахьара экономически политика чакхъяха, цешта аьлча, хIара республика къахьегамхой, ресурсаш сиха оарцагIъяха а царех эскаран фронтан бизан дикагIен найда эша а низ хьахар — уж а беррига мохк а санна. Нохч-ГIалгIайче фронта арсенал а яь дIаоттаь хьаьла фактораш.

«Нагахьа санна Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема керттерча турпалах даьнача,— белгалдаьккхад КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, — цIаккха а дергволаш ца турпал из вай мехка дахача а халаргдоацача вошала бувзамаша айхха кхозаденнача а халкъий бартта йна беррига дезал».

А. ДЖАБРАИЛОВА, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхан университета преподаватель, исторически Iилмай кандидат.

ТIем тIа санна...

«Сельхозтехника» объединене болх а беш г. Аргуне вахаш ва немецки фашисташца хиннача Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа турпалал гойтарах «Слава» яха шоллагIчен кхоалагIчен степена ордендаш, дукха медалаш енна Абдурахманов Доккху. ЦIагIа коравир соца из.

Объединене по беча балхах къамаьл деш дагIаш, ше тIем тIа хиннача шерех дувцар дийхар аз Абдурахмановга.

Минут совгIа ха яьккхар цо уйлашка ваха дагIаш, тIаккха:

— ТIем тIа аз яьккхача хана дагIа цхьа чоа йиздар соца. Цхьабакъда дега тIемо яь чов. цига наха тIаьтта хинна Iазеп дагадехача, юха а йоасташу. ТIем тIа хиннар гIонадьа дукхаьдувет. Цудухьа атта дар сона тIемах дувна, — аьлар Доккхус. Цхьабакъда шоай кортамукъале бахьан дьыша, дадаьша тIем тIа лайнача халонех, немецки фашисташта духьала бирсе баьча тIемах къахабарашта хайча а бакъахьа да.

ТIом болабалалехьа Ленинграде артиллеристаш кийчбеча школе деша вахар Доккхус. Школа тIехьакха чакхъяьккхарех цига керда бахьача курсанташта хьехо витар. Цу хана болабелар немецки фашисташца Сийлахь-боккха Даймехка тIом. Ше фронте вахийтар дехаш школа кулгалхошка заявлени елер Доккхус.

«ТIем тIаро́ул дукхагIа пайда лургбо Iа укхаза», аьнна жоп делар цар. Итт бетта школе хьийхача тIехьагIа Ирачана дола вай Даьхен доалув лораде вахийтар из. Цу хана гитлеровцаш вай Дай-мехка столицана — Москвана тIатIергаш бар. ТIем тIа ше вахийтар дехаш массехказ заявлени хьийтар Доккхус. 1943-гIа шу доалаш кхоачашдир цуи лехар. Яхлагча эскара 51 гвардейски стрелкови дивизе 156-ча полке вахийтар из. Сталинграде фашисташ бокъа а бань ерригача фронте гIолла гитлеровцашта тIазар лен дар вай эскар цу хана.

Цул тIехьагIа дукха тIом баьб цо немецки фашисташта духьала, дакъа лоалаш хиннa дукха городаш мукъайоахаш, иштта: Витебск, Полоцк, Рига, Шауляй, Калининград. ХIаьта цхьацайола эпизодаш къаьстта дика дагайоагIа.

Иштта, фашисташкара Витебск хьайоаккхаш Северная Ленна яхача хих дехьабовла безаш хилар вай салтий. Покка топ хих дехьаяккха, аьнна приказ делар Доккхуйна. Хенех плот а даь, бийсана хих дехьа бовла болабела? Доккхуи цуй расчетапара новкъостайи.

— Тха оагIорахьара хийцана тIа кхача йиш яр, хIаьта фашисташ болча оагIорахьа лаккха берд бар. Цул совгIа ластa хьу а яр уж болча. — дувц Доккхус. — Хиш юкъехьачча ковзадар тхо фашисташта. Поккхийча лампашца тха плот сийрда а даьккха топаш, автоматаш, пулеметаш етта болабелар. ХIаьта тхоra йолча станкови пулемета берда тIа болча немцашта ле дапар, граната е лимонка класса гаьна йолаш дIаххачанар фашисташ болча. Цул совгIа герзах цхьаьккха тайпа пайда эца йиш йолаш бапар плот а дьыша тхона цхьана хит дехьа бовлаш хинна вай салтий. МоастагIашта дIатIаккхачалехьа хIаланае мегаш дар тхо. Покка топ етта на йолайнча де хIама дапар, плот кIалтIаьккхар ихерам бале а. Цхьабакъа, оаха из хьалеш. Покка топ етта еэаш моттиг нийслой а аьнна доккхен тешамен даьлар. Из чIоагIа наькъа а даьлар. Осколочни снарядшта йоккха топ етта йолайир оаха. Топ яьнначул тIехьагIа плот къайлалоаш хила долхар тхо.

Хих дехьаовлаш турпалал, салтечул говзал гойташ тIом барах Слава яха кхоалагIча степена орден елар Абдурахманов Доккхуйна, хIаьта Слава яха шоллагIча степена орден Шауляй яда город йоаккхаш елар. Из ха дагалувцаш Доккхус дувц:

— Вийсана город йоаккхаш тIом беш тхоай полкал хьалха хиннар са расчет яр. Тхога яр 132 миллиметр йолчул совгIа 45 миллиметр йола кхы а цхьа йоккха топи станкови пулемети. Тха группаца воагIаш вар миномети батарецара къаьстта связист-корректировщик а.

Тхоайчарех къахетаргIа хайча городера гаьна йоалаш хиннача гонахьа тобаьккха тIох яь башха-чIоагIа карт йолча имене сайнар тхо. МоастагIий тIагIорте царна духьала хийцна тIом бе йиш дургйолаш ехара карт товнь, кхадола балкаш даь чIоагIийр оаха тхоаш сайна моттиг.

Сатесачул тIехьагIа дукха хьежа дийзандар гитлеровцашка. Хьалха танкаш а йолаш тIаболабелар уж тха дIамигача гарнизонa. ХIаьта тхо а кийча дар «тъаьшна» тIаяна. Пулеметанца автоматашца фашисташ боабеш, йоккхийча топашца танкаш тIа ца йоаккхаш дукха тIом бир оаха. ХIаьта тхо дукха да аьнна хетайтара цхьан оагIорахьара тIагIерта немцаш юха а кхайче сиха кхыча метте дIаоттайора йоккхий топаш а пулемет а. Тхо шоай тыле а долаш вай керттерча низашта духьала дерриге шоай эскар лоаттаде йиш йолаш бапар фашистски гIаьрахой. Цудухьа тхо сихагIа шоай новкъаьа тIалахар духьа дукха низ гулбар гитлеровцаша имене гонахьа. Цу низа духьала дукха лоаттадургдацар тхо. Иза кхета а деш минометни батарея связист-корректировщиката приказ делар аз имене йолча моттиге вай минометаш йоккха топаши етта аьле командованета хоам бе аьнна. Вайнара тхоаш довлар кхерам болаш а.

ХIанз залаcе волча гварде старшинас Абдурахманов Доккхус цу тайпара дедал долаш тIом баь кхы а дукха моттигаш хиннай. Ерригаш йийца а ергьац.

ТIем тIа санна толамца кхоачашдеш хьаноагIа из хIана баьха тIа шийна хьалхашка латта декхараш а. Цуна тешал ду дика къахьегарах цуна гIайнача Сийлен грамоташа а, мах болча совгIаташа а, аргIа йоалаш легковой автомашина эца цуна еннача бокъоно а.

М. ХАМАТХАНОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика». 8.55 — Мультфильмий программа. 9.25 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерах йолча киностудени цхьана дьяхха «Софийга бода никъ» яха телевизионни духха серийни художественни фильм. 3-гIа сери. 10.35 — Балета артистий концерт. 14.30 — Профессионально-технически училищех долча документальни фильмай программа. 15.35 — «Дукхача дьытта». Паччахьалкхен Къилбаседа эрсий хьалхъа хора кхоачашъю А. С. Абрамов музыкальни композицеш. 15.45 — «Спортивни класс». Когсовлазаш. 16.30 — «Йоазонхочуна Ю. Нагибина вIаштIехкетар». 17.00 — «Юрт а гIулакхаш а». Передача дIахьу Ю. Черниченко. 17.30 — «Ашарий хьакъехьа дешархошта». Э. Грига фортепьянни пьесаш. Передача дIахьу искусствоведене кандидата Д. Благой. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Дерриге хар лен сона». Киножурнал. 18.25 — Комсомольни - дружинникий рейд. «Корта бекабу маларан хилоршна къовсам лоаттабе». 19.10 — Вивальди. «Шера ханаш». 19.55 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностудени цхьана дьяххача «Софийга бода никъ» яхача телевизионни духха серийн йолча художественни фильма премьера. 3-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Советски милице самодеятельни художественни творчества ЕррегIсоюзни фестивала дохьалой концерт. Ястеда... — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Царех хиннар а деттатIоле вIахьардахар» яха бераша дола телевизионни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Дувен хаькъашта цхьера обзорен» (гIалгIай меттала). 18.50 — «В. И. Проронов». Документальни фильма. 19.10 — «Социалистически кхьа дневника». «Город Грозный — котало ацдара байрахь». 19.50 — «Шуо нахьаьхсе дола концерт». 20.30 — «Ахача сахъех а Iуина Кармазинах а» дола телевизионни документальни фильм.

1 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Ашарий хьакъехьа дешархошта». Э. Грига фортепьянни пьесаш. Передача дIахьу искусствоведене кандидата Д. Благой. 9.25 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностудени цхьана дьяхха «Софийга бода никъ» яха телевизионни духха серийни художественни фильм. 3-гIа сери. 10.25 — «Киноникъбара клуб». 14.30 — Документальни фильмай программа. 15.15 — «Ха а ха, дохза а доазо». Къоначa техникашта йола передача. 16.00 — «Поэзе эшарашца». 17.00 — «Жовинский вариант» яха телевизионни очерк. 17.30 — «Зурмачаш, мичад шо!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Iилман вахар». Интервидени. 18.45 — «Душен хаькъий творчество». 19.15 — «Саг а закон а». Передача дIахьу профессора А. А. Безуглова. 19.45 — «Спортлото» тираж. 19.55 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностудени цхьана дьяхача «Софийга бода никъ» яхача телевизионни духха серийни художественни фильма премьера. 4-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Консерватори йоккхача залера «Эмиля Гилельса концерташ». 3-гIа передача. Программе я Р. Шумана а И. Брамса а произведенеш. 22.10 — «ДоттагIий хьасибат». Передача дIахьу А. Алексина. Ястедача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Бригадир». Телевизионни документальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Хьайбаш лелахара — халдамта терахаш. «Хьайбаш Iа доккхача машта дIадоде?» Рейд (нохчий меттала). 18.50 — «Питера Миниеа яха сибат» яха документальни фильм. 19.10 — «Кагирхой оазош». Литературни передача (гIалгIай меттала). 19.30 — «Къахьегама сийлахь - доьнна эскар». Яха документальни фильм.

РАДИО

28 ФЕВРАЛЬ

6.30 — «Юртара Iуйре». 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Школа а вахар а». Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра М. И. Умарова беседа. 9.15 — «Тха почта» (гIалгIай меттала). 9.30 — «Къона вай зуманхо» яха радиопьеса (гIалгIай меттала). 17.00 — «Экономикий дегIайоалара лоархIамера хьал». Профессора А. Руминцева беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — Тельабусарий боацаш болх барт «Бакъа минута мах». БархIагIча гIишлошнча монтажни управленера передача (нохчий меттала). 17.30 — «Социалистически кхьа хьаллалаттарашта дола концерт» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — Ашараш. 18.50 — «Сайройнера Грозный» (горсете гIолла).

1 МАРТ

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Вай лоалахой болча». Къилбаседа-ХIирийчохьара передача (гIалгIай меттала). 8.50 — Ашараш (нохчий меттала). 9.15 — «СССР Конституци а паччахьалкхен организаца бу болх толбар а». Беседа. 9.30 — Музыкальни программа. 10.00 — «Тешабе хар». Пропагандистах дола дувцар. 16.15 — Хьона да, Даьхе, сахтечул дог» (нохчий меттала). 16.45 — ХIара кхайна — дикала Зина! «Лаьтта везаш». Ведински района XXII партсъезда цIерагIча колхозера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIолла Грозне кIезиг-дукха мархаш а йолаш, йоачан а йоагIаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьехкаш хилен йегара температура республике 2—7 градус, Грозне 4—6 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; белхахоама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отдела — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

С 05068. «Грозненский рабочий» издательстве типографи. Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1457.